

Plán obnovy odolnosti kultúry

**Prvá pracovná
verzia** na otvorené
pripomienkové
konanie
13/4/2026

20 krokov
obnovy
25 reforiem
odolnosti

Plán obnovy a odolnosti
kultúry je projektom
platformy Otvorená Kultúra!

Autorstvo: Členovia a členky
pracovných skupín tímu POOK

Návod na zapojenie sa do otvoreného pripomienkového konania

Ako čítať tento dokument

Predložený materiál je **prvým pracovným výstupom** tímu Plánu obnovy a odolnosti kultúry.

- Nie je to hotový dokument, ale jeho **rozpracovaná verzia**.
- **Heslovité znenie návrhov** sa teda bude rozširovať.
- Návrhy **nie sú konečné** a potrebujú širokú diskusiu v odbornej komunite.

Ako pripomienkovať tento dokument

- Prečítajte si **znenie dokumentu**.
- Vstúpte do [formulára pre otvorené pripomienkové konanie](#).
- Uvedte svoje **meno, priezvisko** a **e-mailovú adresu**.
- Vyberte **číslo kroku alebo reformy**, ku ktorým chcete podať pripomienku.
- Do poľa s textom vložte **znenie pripomienky**.
- Pokiaľ máte pripomienok viac, **pokračujte rovnakým spôsobom**.
- Vyplnený formulár podáte stlačením **tlačidla odoslať**.
- Na zadanú e-mailovú adresu dostanete **správu potvrdzujúcu podanie** spolu s kópiou vašich pripomienok.
- Maximálny počet pripomienok vo formulári je desať. V prípade, že máte pripomienok viac, **vyplňte formulár opakovane**. Počet podaní formulára z jednej e-mailovej adresy nie je obmedzený.

Dokedy pripomienkovať tento dokument

- Otvorené pripomienkové konanie POOK je spustené **od 13. 4. do 22. 5. 2026**.

Čo sa stane s pripomienkami

- Každá pripomienka bude prediskutovaná v tíme POOK a **rozhodne sa o jej spracovaní**.
- Na základe schválených pripomienok sa **upraví znenie dokumentu POOK**.
- Znenie všetkých pripomienok spolu s ich vyhodnotením bude **sprístupnené verejnosti**.
- Pripomienkujúci sa môžu rozhodnúť, či chcú pripomienku **zverejniť pod svojím menom** alebo v anonymizovanej podobe.

Všetky informácie k POOK a prvému otvorenému pripomienkovému konaniu sú k dispozícii na www.pook.sk

Tento materiál je vytvorený pod licenciou Creative Commons

CC BY-NC-SA 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.sk>

Obsah

Návod na zapojenie do otvoreného pripomienkového konania	2
Obsah	4
Úvod	6
Hodnotové piliere POOK	9
Návrhy krokov obnovy	11
Návrhy reforiem odolnosti	12
NÁVRHY KROKOV OBNOVY	
1. Personálny audit v rezorte kultúry	13
2. Krízový manažment vo vybraných organizáciách	14
3. Personálna sanácia verejnoprávnych fondov (FPU, AVF, KultMinor)	15
4. Mimoriadne revízie zbierkových fondov	16
5. Ekonomicko-právny audit a odstúpenie od sporných zmlúv	17
6. Krízový manažment investícií	18
7. Reštart a nové ciele strategického plánovania	19
8. Analýza a plán legislatívnych reforiem	20
9. Rešpektovanie legislatívnych procesov	21
10. Sloboda umeleckej tvorby a verejnoprávnych médií	22
11. Transparentné výberové konania	23
12. Stabilizácia rozpočtov ROPO	24
13. Stabilizácia stavu verejnoprávnych fondov (FPU, AVF, KultMinor)	25
14. Posilnenie ochrany a obnovy pamiatok	27
15. Dialóg medzi MK SR a kultúrno-kreatívnym sektorom	29
16. Dialóg MK SR a regionálnych samospráv	31
17. Rozvoj kultúrnej diplomacie	33
18. Valorizácia miezd v kultúre	34
19. Nový investičný zásobník	35
20. Vybudovanie zdieľaných depozitárov (príprava)	36
NÁVRHY REFORIEM ODOLNOSTI	
21. Zákon o kultúre	37
22. Status profesionála/profesionálky v kultúre	38
23. Zákon o umeleckej slobode	39
24. Zákon o múzeách a galériách	40
25. Legislatíva verejnoprávnych médií	41
26. Autorské právo a regulácia AI	43
27. Sponzorský zákon	45
28. Strategické plánovanie pre jednotlivé sektory kultúry	46
29. Reforma riadenia inštitúcií	47
30. Viacročné financovanie	49

31. Zriadenie fondu pre kultúrne dedičstvo	50
32. Reforma umeleckých fondov (LF, HF, FVU)	51
33. Reformy v oblasti regionálnej samosprávy	52
34. Systémová kontinuita investícií	54
35. Investičný dlh	55
36. Vyrovňavacie mechanizmy (matching)	57
37. Kvalita, sieť a dostupnosť kultúrnej infraštruktúry	58
38. Zelenšia infraštruktúra	60
39. Systematizácia rezortného IT	61
40. Digitalizované dáta v kultúre	62
41. Nastavenie štandardov kvality činností v kultúre	63
42. Dôstojné zamestnávanie a rovné odmeňovanie	64
43. Kolektívne práva a odborová organizovanosť	65
44. Daňovo-odvodové zaťaženie rizikových skupín	67
45. Duševné zdravie a kultúra	68
Zásobník: Návrhy k jednotlivým sektorom kultúry	69
Z1 Automatická podpora audiovizuálnych projektov	70
Z2 Zastavenie zániku animovanej tvorby pre deti vo verejnoprávnej televízii	71
Z3 Viaczdrojové financovanie audiovizuálnych projektov	72
Z4 Inštitúcia pre tradičnú kultúru	73
Z5 Akreditácia umelecko-remeselných profesií pri obnove pamiatok	74
Odporúčania pre ďalšiu tvorbu POOK a kultúrnej politiky	75
Tím POOK	77
Licencia POOK	81

Úvod

Prečo vzniká Plán obnovy a odolnosti kultúry (POOK)

Odkedy do vedenia Ministerstva kultúry SR nastúpila nominantka SNS, kultúra a kultúrna komunita čelia rôznym typom deštruktívnych zásahov. Snaha obrániť vlastné práva, ale i dlhodobu budovanú fyzickú aj nefyzickú infraštruktúru viedla začiatkom roka 2024 k vzniku platformy Otvorená Kultúra! a k množstvu protestných iniciatív.

Protestné kroky sú nevyhnutné ako gesto obrany, avšak nie sú dostatočnými nástrojmi na budovanie pozitívnej budúcnosti. Otvorená Kultúra! preto popri **reaktívnych** (protestných a watchdogových) formátoch otvorila aj **proaktívnu** (advokačnú) líniu svojich aktivít. Jej podstatu tvorí idea, že pozitívnu budúcnosť musíme formovať vlastnými rukami a s jej prípravou musíme začať hneď teraz. POOK je výsledkom tohto proaktívneho strategického uvažovania.

Čo je POOK

Plán obnovy a odolnosti kultúry je zhmotnením vízie širokej kultúrnej komunity o tom, ako má vyzeráť náprava škôd v rezorte a sektore kultúry po skončení mandátu SNS a kam má smerovať jeho budúci vývoj.

POOK nie je strategickým dokumentom, ale súborom konkrétnych opatrení, ktoré je podľa jeho tvorcov a tvorkýň potrebné na rôznych úrovniach riadenia pretaviť do praxe.

Plán obnovy a odolnosti kultúry hodnotovo i ideovo vychádza z vládou schválenej **Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030 a** v mnohých bodoch sa priamo odvoláva na jej znenie.

Kto tvorí POOK

- **Obsah formulujú ľudia pracujúci v kultúre a kreatívnych odvetviach**, ktorí sa do tímu POOK prihlásili v otvorenej výzve Otvorenej Kultúry!
- Produkciu, financovanie a PR POOK zabezpečuje **projektový tím POOK** tvorený aktívnymi členmi a členkami Otvorenej Kultúry!
- Podobu POOK formuje aj tá časť odbornej komunity, ktorá nie je vnútri tímu, ale prispieva svojimi pripomienkami v **otvorenom pripomienkovom konaní**.

Harmonogram tvorby POOK

1. **fáza** (február – jún 2026)
 - tvorba **prvej pracovnej verzie POOK**
 - otvorené pripomienkové konanie + zapracovanie
2. **fáza** (júl - december 2026)
 - tvorba **duhej pracovnej verzie POOK**
 - otvorené pripomienkové konanie + zapracovanie
3. **fáza** (január – marec 2027)
 - uzavretie **konečnej verzie POOK**

Komu je určený POOK

Dokument je adresovaný širokému spektru stakeholderov:

- politikom a političkám na štátnej a regionálnej úrovni,
- regionálnym samosprávam,
- manažérom a manažérkam kultúrnych inštitúcií,
- kultúrnej komunite,
- verejnosti.

Z akých dát a zdrojov vychádza POOK

- [Stratégia kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030](#),
- [Výzvy pre rezort kultúry](#) (odporúčania úradníckej vlády z roku 2023),
- strategické materiály medzinárodného významu (napríklad [Culture Compass for Europe](#)),
- odborné know-how členstva pracovných skupín,
- analýzy analytickej a legislatívnej skupiny POOK a analytické zdroje, ktoré vznikli počas pôsobenia Inštitútu kultúrnej politiky na MK SR (2018 – 2024).
- Podrobná bibliografia zdrojov bude skompilovaná vo finálnej verzii dokumentu.

Vzťah POOK k politickej reprezentácii

- Väčšina navrhovaných opatrení je realizovateľná jedine politickou cestou. Tím POOK preto o návrhoch **priebežne komunikuje so zástupkyňami a zástupcami politických strán**, ktoré v budúcnosti môžu spravovať Ministerstvo kultúry SR.
- Tím POOK má rovnaký záujem aktívne komunikovať so **zástupkyňami a zástupcami samospráv**.
- V prvej fáze tvorby POOK sa konali online konzultácie s politickými stranami (abecedne): Demokrati, Hnutie Slovensko, Progresívne Slovensko, Sloboda a Solidarita. Písomnú formu kontaktu tím udržiaval so stranami KDĽH a Maďarská aliancia.
- Komunikácia s politickými stranami má **advokačnú povahu**. Cieľom POOK je

vyrokovať ochotu presadzovať opatrenia z POOK politickou cestou.

Financovanie POOK

- Všetci ľudia s výnimkou projektového manažéra pracovali v prvej fáze tvorby POOK v **dobrovoľníckom režime**.
- Otvorená Kultúra! sa uchádza o **zdroje z dotačných schém**, z ktorých má ambíciu zaplatiť aspoň časť vykonaných prác zapojenému členstvu.
- Financovanie POOK z dotácií bude **transparentne zverejnené**.

Priority POOK v ďalších fázach tvorby

V druhej fáze tvorby POOK budú expertné skupiny

- pokračovať v **detailnejšom rozpracovaní dokumentov**,
- spresňovať **ciele** každého opatrenia,
- špecifikovať **merateľné ukazovatele**, ktoré indikujú naplnenie každého kroku.

Tím POOK k súčasnému dokumentu doplní:

- **analytický súhrn situácie**, ktorá viedla k tvorbe POOK,
- **vplyvy** (aké budú dopady na rozpočet, na podnikateľské prostredie, na zamestnanosť, na existujúce inštitúcie),
- odkazy na konkrétne **zdroje** – analýzy, publikácie, strategické dokumenty použité pri tvorbe POOK,
- vlastné **infografiky** ilustrujúce východiská a závery dokumentu POOK a pod.

Rozpočtová zodpovednosť

Opatrenia budú koncipované tak, aby ich bolo možné aplikovať a zavádzať aj v **aktuálnom stave verejných financií**. Cieľom je zaviesť opatrenia POOK do praxe okamžite, no jeho realizačný tím si uvedomuje rozpočtové limity. POOK bude zároveň prichádzať s opatreniami na prísun ďalších finančných zdrojov do sektora (pozri hodnotové piliere POOK).

Skratky použité v dokumente POOK

AVF – Audiovizuálny fond

CEDVU – Centrálna evidencia diel výtvarného umenia na Slovensku

CEMUZ – Centrálna evidencia múzejných zbierok

FPU – Fond na podporu umenia

KultMinor – Fond na podporu kultúry národnostných menšín

MK SR – Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

PÚ – Pamiatkový úrad

ROPO – Rozpočtové a príspevkové organizácie

Stratégia 2030 – Stratégia kultúry a kreatívneho priemyslu Slovenskej republiky 2030

Hodnotové piliere POOK

Plán obnovy a odolnosti kultúry vo všetkých fázach svojej tvorby uznáva tieto hodnoty:

1. Kultúra ako zdieľaný verejný statok

Kultúra a kreatívne odvetvia sú neoddeliteľnou súčasťou verejného záujmu. POOK presadzuje ich ochranu, rozvoj a sprístupňovanie pre všetkých.

2. Nezávislosť kultúry

Kultúrne inštitúcie musia fungovať autonómne a bez politického zasahovania. POOK podporuje mechanizmy, ktoré chránia ich odbornú nezávislosť a dlhodobú stabilitu.

3. Participatívna kultúrna politika

Kultúrna politika POOK vzniká zdola a opiera sa o odborný, intelektuálny a občiansky kapitál kultúrnej obce. Dokument vytvára rámec pre otvorené, inkluzívne a transparentné spoložhodovanie.

4. Sociálna spravodlivosť a inkluzívnosť v kultúre

Ľudia pracujúci v kultúre musia mať férové podmienky, sociálne záruky a pracovnú stabilitu. POOK presadzuje spravodlivé odmeňovanie, bezpečné pracovné prostredie a kvalitnú infraštruktúru pre tvorbu. POOK vníma znižovanie regionálnych a ekonomických rozdielov ako jeden z pilierov spravodlivej kultúrnej politiky.

5. Ľudské práva a slobody

Rešpektovanie ľudských práv je základom slobodnej a pluralitnej kultúry. POOK bezvýhradne chráni rovnosť pred zákonom, slobodu prejavu, umeleckej tvorby a nezávislého fungovania médií.

6. Verejný priestor pre kultúru a demokraciu

Verejný priestor má zásadný význam pre kultúrny život a občiansku participáciu. POOK presadzuje jeho otvorenosť, inkluzívnosť a ochranu pred komerčným, politickým či ideologickým zneužitím, aby mohol slúžiť ako priestor tvorby, stretávania a verejnej debaty.

7. Transparentnosť a verejná kontrola moci

Kvalitná kultúrna politika si vyžaduje jasné pravidlá, dostupné informácie a kontrolovateľné procesy. POOK podporuje transparentné rozhodovanie založené na odbornom konsenze a posilňuje verejnú kontrolu výkonu moci.

8. Environmentálna udržateľnosť

Kultúra zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní udržateľnej budúcnosti. POOK podporuje ekologicky zodpovednú prevádzku kultúrnych inštitúcií, šetrné nakladanie so zdrojmi, zelené technológie a udržateľné produkčné postupy. Kultúrna politika má aktívne prispievať k ochrane životného prostredia a k adaptácii na klimatické zmeny a zvyšovať kvalitu života komunit.

9. Medzinárodná spolupráca, otvorenosť kultúrnym výmenám

Slovensko je aktívnou súčasťou európskeho a globálneho kultúrneho priestoru, zdieľa jeho demokratické hodnoty a prispieva k ich rozvoju. POOK vníma prepojenie so zahraničím ako hodnotový princíp aj praktický nástroj na prekonávanie kríz, podporuje medzinárodnú spoluprácu, otvorenosť a výmenu skúseností, ktoré obohacujú domácu kultúrnu scénu, prispievajú k medzikultúrnemu porozumeniu a mierovému spolunažívaniu.

Návrhy krokov obnovy

Zámerom prvých krokov, ktoré odporúčajú odborníci a odborníčky z kultúrno-kreatívnych odvetví, je zastavenie deštrukcie rezortu kultúry, jeho inštitúcií a tých častí kultúrneho ekosystému, ktoré sa v období rokov 2024 až 2027 ocitli v akútnom ohrození. Tieto kroky treba rozbehnúť a podľa možností realizovať **do 100 dní od volieb**.

Nasledujú kroky, ktorých cieľom je nastavenie funkčných procesov kultúrnej politiky a krátkodobá stabilizácia rezortu a celého sektora kultúry. Kroky, ktoré to umožnia, treba urobiť alebo intenzívne rozbehnúť **do 1 roka od volieb**.

Východiskovým bodom „časomieru POOK“ je deň prevzatia rezortu kultúry (riadenia MK SR) prodemokratickými politickými silami, ktoré majú záujem napraviť škody spôsobené vládou s autoritárskymi sklonmi a nastaviť procesy, ktoré umožnia účasť odbornej verejnosti na spoluprotvorbe kultúrnej politiky a nástup dlhodobého reformného úsilia v záujme kultúry, a tým celej spoločnosti.

1. **Personálny audit v rezorte kultúry** 100 dní
2. **Krízový manažment vo vybraných organizáciách** 100 dní
3. **Personálna sanácia verejnoprávnych fondov** 100 dní
4. **Mimoriadne revízie zbierkových fondov** 100 dní
5. **Ekonomicko-právny audit a odstúpenie od sporných zmlúv** 100 dní
6. **Krízový manažment investícií** 100 dní
7. **Reštart a nové ciele strategického plánovania** 100 dní
8. **Analýza a plán legislatívnych reforiem** 100 dní
9. **Rešpektovanie legislatívnych procesov** 100 dní
10. **Sloboda umeleckej tvorby a verejnoprávnych médií** 100 dní
11. **Transparentné výberové konania** 1 rok
12. **Stabilizácia rozpočtov ROPO** 1 rok
13. **Stabilizácia stavu verejnoprávnych fondov** 1 rok
14. **Posilnenie ochrany a obnovy pamiatok** 1 rok
15. **Dialóg medzi MK SR a kultúrno-kreatívnym sektorom** 1 rok
16. **Dialóg MK SR a regionálnych samospráv** 1 rok
17. **Rozvoj kultúrnej diplomacie** 1 rok
18. **Valorizácia miezd v kultúre** 1 rok
19. **Nový investičný zásobník** 1 rok
20. **Vybudovanie zdieľaných depozitárov (príprava)** 1 rok

Návrhy reforiem odolnosti

Reformy odolnosti reprezentujú reálne reformy, no i prenesene označujú systematické procesy, ktoré je potrebné realizovať alebo začať o nich diskusiu na ozdravenie ekosystému kultúry vrátane kreatívnych odvetví. Ide o legislatívne, inštitucionálne procesy zamerané na udržateľnú budúcnosť kultúry na Slovensku, ktoré treba rozbehnúť a mnohé i realizovať počas volebného obdobia (4 roky). Niektoré z nich presahujú jedno volebné obdobie, ale je dôležité naplno začať s ich realizáciou.

21. **Zákon o kultúre** 4 roky
22. **Status profesionála/profesionálky v kultúre** 4 roky
23. **Zákon o umeleckej slobode** 4 roky
24. **Zákon o múzeách a galériách** 4 roky
25. **Legislatíva týkajúca sa verejnoprávnych médií** 4 roky
26. **Autorské právo a regulácia umelej inteligencie** 4 roky
27. **Sponzorský zákon** 4 roky
28. **Strategické plánovanie pre jednotlivé sektory kultúry** 4 roky
29. **Reforma riadenia inštitúcií** 4 roky+
30. **Viacročné financovanie** 4 roky
31. **Zriadenie fondu pre kultúrne dedičstvo** 4 roky
32. **Reforma umeleckých fondov (LF, HF, FVU)** 4 roky
33. **Reformy v oblasti regionálnej samosprávy** 4 roky+
34. **Systémová kontinuita investícií** 4 roky+
35. **Investičný dlh** 4 roky+
36. **Vyrovňavacie mechanizmy (matching)** 4 roky
37. **Kvalita, sieť a dostupnosť kultúrnej infraštruktúry** 4 roky+
38. **Zelenšia infraštruktúra** 4 roky+
39. **Systematizácia rezortného IT** 4 roky
40. **Digitalizované dáta v kultúre** 4 roky+
41. **Nastavenie štandardov kvality činností v kultúre** 4 roky
42. **Dôstojné zamestnávanie a rovné odmeňovanie** 4 roky
43. **Kolektívne práva a odborová organizovanosť** 4 roky+
44. **Daňovo-odvodové zaťaženie rizikových skupín** 4 roky
45. **Duševné zdravie a kultúra** 4 roky

NÁVRHY KROKOV OBNOVY

1. Personálny audit v rezorte kultúry

Zámer

Realizácia personálneho auditu služobného úradu MK SR a jeho zriadených organizácií

Časový rámec

Do 100 dní

Opatrenia

- 1-1 Vykonať personálny audit služobného úradu MK SR a organizácií v pôsobnosti ministerstva rozpočtových a príspevkových organizácií (ROPO).
- 1-2 Aktualizovať organizačnú štruktúru MK SR, obnoviť systém vnútorných pripomienkových konaní v inštitúcii a zabezpečiť manažérske kompetentné riadenia úradu MK SR vrátane rozloženia kompetencií na viaceré osoby.

Kontext

Od roku 2023 zaznamenávame odklon riadenia služobného úradu Ministerstva kultúry SR smerom k centralistickému riadeniu, čo predstavuje systémovú degradáciu celého rezortu. Presun rozhodovania z odborných komisií a iných odborných kapacít na politických nominantov znemožňuje transparentnosť kontroly financovania, v dôsledku čoho hrozí, že verejné zdroje prestávajú byť prístupné a slúžiť celej spoločnosti. Neodbornosť vo vedení a odliv expertov/expertiek zo štátnej služby zapríčinili, že rezort stratil schopnosť tvoriť kvalitné politiky a nie je schopný využiť súčasné príležitosti, či pripraviť sa na budúce výzvy, ako napr. nové obdobie európskych investícií.

Výsledkom je personálna destabilizácia rezortu, rozpad riadiacich a kontrolných mechanizmov. v ohrození je činnosť celého rezortu a inštitucionálna pamäť desiatok organizácií v jeho správe. Dochádza k strate procesnej integrity, ignorovaniu odborných útvarov, k nekonceptným zásahom do projektového riadenia, rozpočtovania, vecných agiend aj vnútornej komunikácie úradu.

Odkazy

<https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/ministerstvo-kultury-sr/organizacny-poriadok/>

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2

2. Krízový manažment vo vybraných organizáciách

Zámer

Poverenie krízového manažmentu pre vybrané organizácie rezortu kultúry identifikované na základe personálneho auditu (krok 1) na zákonom vymedzené obdobie

Časový rámec

Začiatok realizácie: do 100 dní, realizácia opatrení do 1 roka

Opatrenia

- 2-1** Vytvorenie krízového manažmentu na zákonom vymedzené obdobie (6 mesiacov) pre MK SR a vybrané organizácie v pôsobnosti MK SR. Krízový manažment by mal pozostávať z odborníkov/odborníčok, ktorí/ktoré poznajú vnútorné procesy, činnosť a situáciu v príslušných inštitúciách. Cieľom tohto kroku bude stabilizovať MK SR a jeho organizácie po personálnej a odbornej stránke, ako aj pripraviť ich na riadne a transparentné výberové konania na riadiacich pozíciách.
- 2-2** Vytvorenie podmienok pre demokratické a transparentné výberové konania kvalifikovaných odborníkov/odborníčok.

Kontext

Súčasná personálna destabilizácia rezortu a rozpad riadiacich a kontrolných mechanizmov sú priamym dôsledkom nominačných právomocí v rukách politicky motivovaných jednotlivcov, čo viedlo k odchodu vyše 75 % expertov a expertiek, ustrnutiu agend a strate procesnej integrity MK SR. Politicky motivované výmeny na pozíciách štatutárov a dosadenie nekvalifikovaných manažmentov spôsobili personálny rozvrat, ohrozenie inštitucionálnej pamäte desiatok organizácií a nestabilitu v zbierkotvorných inštitúciách či na pracoviskách Pamiatkového úradu SR. Kritickosť situácie prehľbuje nejasná štatutárna zodpovednosť, najmä v múzeách spravovaných inými rezortmi, a nekoncepčné zásahy do projektového riadenia, rozpočtovania či vnútornej komunikácie úradu. Pri náprave tohto stavu je nevyhnutné zabezpečiť zákonný a maximálne transparentný postup.

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2 → 4, 5, 6, 7, 8, 11

3. Personálna sanácia verejnoprávnych fondov (FPU, AVF, KultMinor)

Zámer

Personálny audit troch verejnoprávnych fondov (Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond, Fond na podporu kultúry národnostných menšín), odvolanie nezákonne vymenovaného členstva rád a komisií, poverenie dočasného krízového manažmentu a začiatok prípravy legislatívnych zmien

Časový rámec

Do 100 dní

Opatrenia

- 3-1 Inicializovať personálny audit obsadzovaných funkcií fondov.
- 3-2 Interne nastaviť novú metodiku dozornej činnosti pre zefektívnenie kontrol.
- 3-3 Inicializovať vymenovanie krízového manažmentu fondov a výmenu protizákonne vymenovaného a konajúceho členstva rád.
- 3-4 Pripraviť legislatívne zmeny posilňujúce právomoci dozorných orgánov, ktoré navrátia rozhodovacie právomoci nezávislým odborným komisiám, zabezpečia nezávislosť rád verejnoprávnych fondov a posilnia ich nezávislé postavenie do budúcnosti aj nad rámec stavu spred roka 2024.

Kontext

Nefunkčné kontrolné procesy a nedostatočne definované právomoci zástupcov MK SR vo verejnoprávnych fondoch priamo ohrozujú transparentnosť nakladania s verejnými zdrojmi a poškodzujú dôveru verejnosti voči týmto inštitúciám. Situácia sa vyhrotila politickým ovládnutím Fondu na podporu umenia v roku 2024, po ktorom nasleduje politické ovplyvňovanie prerozdelenia podpory. To má zásadný negatívny vplyv na približne 3 000 subjektov a jednotlivcov, ktorí sa o ňu ročne uchádzajú. Pri riešení tejto situácie sa musí zabezpečiť zákonný a čo najtransparentnejší postup.

Odkazy

[Fond na podporu umenia](#); [Audiovizuálny fond](#); [KultMinor](#)

Nadväznosť krokov a opatrení

3 → 13

4. Mimoriadne revízie zbierkových fondov

Zámer

Nariadenie a spustenie mimoriadnych revízií fondov v inštitúciách zameraných na ochranu kultúrneho dedičstva

Časový rámec

Začiatok realizácie: do 100 dní, realizácia opatrení v čo najkratšom možnom termíne podľa kapacít jednotlivých organizácií

Opatrenia

- 4-1** Nariadiť a spustiť mimoriadne revízie zbierkových fondov a súvisiacej dokumentácie v daných inštitúciách. Zamerať sa na monitoring stavu zbierok a výpožičnej prevádzky, obzvlášť v inštitúciách, kde došlo k dosadeniu politických nominantov a odchodu kvalifikovaného personálu (na základe personálneho auditu – krok 1). Prioritne realizovať revízie v miestach s najkritickejším uložením zbierok, aby sa zamedzilo ďalším škodám a vyslal sa signál o obnovenej kontrole nad kultúrnym dedičstvom.
- 4-2** Súbežne s revíziami posilniť bezpečnosť a odolnosť evidenčných systémov (CEMUZ, CEDVU) a ďalších digitálnych nástrojov správy dát.

Kontext

Zbierkové fondy sú v súčasnosti v akútnom ohrození v dôsledku ich nekompetentnej správy, nedostatočnej bezpečnosti a zanedbávania predpisov, čo vedie k vážnym obavám zo škôd, strát a k podozreniam o svojvoľnom vypožičiavaní predmetov. k tomuto stavu prispieva protokolárne neodovzdanie fondov a agiend pri personálnych zmenách, prerušenie prebiehajúcich revízií, nekontrolovaný prístup neautorizovaných osôb do depozitárov a absencia metodických usmernení pri manipulácii so zbierkami. Situáciu výrazne prehľbuje podceňovanie zákonnej centrálnej evidencie diel a správy dát (najmä CEDVU a CEMUZ) spolu s ukladaním predmetov v technicky nevyhovujúcich podmienkach nespĺňajúcich (európske) normy, čím hrozí ich nevratné znehodnotenie.

Bude potrebné akceptovať, že pri rozsiahlych zbierkových fondoch (napríklad SNM) nie je možné revíziu uzavrieť v 100-dňovej lehote, a zabezpečiť, aby tieto revízie v inštitúciách nariadili a koordinovali krízoví manažéri na základe metodického pokynu a výzvy z Ministerstva kultúry SR.

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2 → 4

5. Ekonomicko-právny audit a odstúpenie od sporných zmlúv

Zámer

Ekonomicko-právny audit zmlúv uzavretých v období rokov 2024 – 2027 a pozastavenie sporných zmlúv a interných aktov

Časový rámec

Začiatok realizácie: do 100 dní, realizácia opatrení v čo najkratšom možnom termíne podľa výsledkov auditu

Opatrenia

- 5-1 Vykonať hĺbkovú analýzu aktuálnej finančnej situácie a ekonomicko-právny audit existujúcich zmlúv s cieľom odhaliť a eliminovať neefektívne čerpanie verejných (národných i európskych) zdrojov, najmä v rámci obnovy pamiatok v správe štátu.
- 5-2 Preveriť zmysel a efektívnosť novozaložených organizácií (v rokoch 2024 – 2027), ako sú Správa rezortných zariadení alebo Múzeum národného obrodzenia.
- 5-3 Posúdiť legislatívne možnosti na ukončenie nevýhodných kontraktov.
- 5-4 Pozastaviť sporné interné akty a zriadiť dočasné regionálne metodické body (západ, stred, východ), napríklad v spolupráci s SK8 na pomoc múzeám a galériám pri úprave zmlúv.
- 5-5 Systematicky monitorovať stav investičných projektov a pripraviť legislatívne zásahy umožňujúce modifikáciu zoznamu obnovy pamiatok aj o objekty NKP v správe iných zriaďovateľov.

Kontext

Kultúrne inštitúcie v gescii MK SR čelia v dôsledku chaotického riadenia a zavedenia škodlivých riadiacich aktov ekonomickej devastácii a tlaku, ktorý ich privádza na hranicu funkčnosti. Popri drastickej konsolidácii dochádza k neúčelnému nakladaniu s verejnými prostriedkami, podozreniam z korupcie pri zákazkách, zamestnávaniu nepotrebných pracovníkov a externistov a nejasnému čerpaniu 157,9 milióna eur z Programu Slovensko na obnovu NKP. Chýbajúci prehľad o stave projektov a platnosti zmlúv v Centrálnom registri zmlúv (CRZ) prehlbuje podozrenia z netransparentného hospodárenia rezortu.

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2 → 5

6. Krízový manažment investícií

Zámer

Zabezpečenie krízového riadenia pre ohrozené investície a projekty z Programu Slovensko a príprava zásobníka investičných projektov

Časový rámec

Začiatok realizácie: do 100 dní, realizácia opatrení do 1 roka

Opatrenia

- 6-1** Zabezpečiť krízové riadenie pre manažment prebiehajúcich aj plánovaných investícií.
- 6-2** Inicovať expertné rokovania s MIRRI a EK s cieľom presadiť a zdefinovať kultúru a kreatívny priemysel ako samostatnú a silnú prioritnú os v rámci partnerskej dohody pre obdobie 2028 – 2034.
- 6-3** Vytvoriť mechanizmus pre včasnú identifikáciu a prípravu zásobníka strategických infraštruktúrnych a inovačných projektov v predstihu, aby bol sektor pripravený na čerpanie hneď od začiatku nového cyklu.

Kontext

Extrémna diskontinuita v manažmente investícií a nestabilita sekcie eurofondov vážne ohrozujú dlhodobu pripravovanú projekty vrátane historicky najväčšej investičnej príležitosti z Programu Slovensko v hodnote vyše 140 miliónov eur. Súčasná správa majetku MK SR a jemu podriadených inštitúcií, prenesená na novú organizáciu (Správa rezortných zariadení) od roku 2025, prebieha bez opory v investičnej stratégii či inom metodickom dokumente, pričom sekcia eurofondov je nestabilná kvôli neustálej výmene vedenia od roku 2023. Chýbajúca investičná stratégia a metodická opora pri správe majetku vystavujú priamemu riziku rekonštrukcie kľúčových objektov, ako sú hrad Krásna Hôrka, budova Štátnej opery, SND či sídlo SNM. Keďže kultúra doteraz nebola samostatnou prioritou eurofondov, bez včasného odborného zásahu pre nové obdobie 2028 – 2034 jej hrozí opätovné poddimenzovanie, čo by prehýbilo investičný dlh a technologické zaostávanie sektora za priemerom EÚ.

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2 → 6

7. Reštart a nové ciele strategického plánovania

Zámer

Okamžité obnovenie analytických kapacít v rezorte kultúry, návrat k strategickým prioritám spolu s vypracovaním krízových scenárov fungovania kultúrneho sektora

Časový rámec

Začiatok realizácie: do 100 dní, realizácia opatrení do 1 roka až počas celého volebného obdobia

Opatrenia

- 7-1 Obnoviť analytické kapacity Inštitútu kultúrnej politiky (IKP) pre zabezpečenie tvorby politík založených na dátach.
- 7-2 Navrátiť sa k funkčným participatívnym mechanizmom a štandardom v rámci kľúčových inštitúcií a grantových komisií.
- 7-3 Realizovať revíziu a reštart Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030 spolu so zmapovaním stavu rozpracovaných sektorových koncepcií.
- 7-4 Preskúmať možnosti vytvorenia alternatívnych participatívnych a samosprávnych mechanizmov fungovania sektora pre zníženie závislosti od centrály.
- 7-5 Vyhľadávať a zavádzať nové modely spolupráce medzi kultúrnymi organizáciami, samosprávami, podnikateľským sektorom a občianskou spoločnosťou.
- 7-6 Pripraviť krízové scenáre fungovania kultúrneho sektora pre prípady dočasnej nefunkčnosti štátnych inštitúcií.

Kontext

Rozpad riadiacich mechanizmov MK SR vyústili do odchodu odborných kapacít, straty procesnej integrity a ohrozenia pamäte desiatok podriadených organizácií. k deštrukcii prispieva nerešpektovanie participatívnych štandardov a absencia strategického plánovania po zastavení implementácie Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030, čo zanechalo jednotlivé oblasti kultúry bez koncepčného krytia a reálneho vplyvu na rozpočet. Závislosť sektora od centrálnych riadených inštitúcií bez alternatívnych navyše vytvára vysoké riziko systémovej paralýzy v prípade ich dlhodobej nefunkčnosti alebo politického zablokovania v budúcnosti.

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2 → 7

8. Analýza a plán legislatívnych reforiem

Zámer

Vypracovanie analýzy a plánu legislatívnych reforiem v rezorte kultúry

Časový rámec

Do 100 dní

Opatrenia

- 8-1 Pripraviť analýzu existujúceho stavu legislatívy v rezorte kultúry.
- 8-2 Vytvoriť plán legislatívnych reforiem v rezorte kultúry.

Kontext

Dlhodobou pociťovaným problémom je absencia jasnej definície poslania MK SR v legislatíve, okrem kompetenčného zákona a štatútu, ktoré sú však nedostatočné alebo nevyužívané v praxi.

Akékoľvek navrhované zmeny v štruktúre fondov a organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR je potrebné posudzovať vo vzťahu k rámcem stanoveným zákonom o rozpočtových pravidlách verejnej správy (č. 523/2004 Z. z.). Tento zákon definuje právne formy, pravidlá hospodárenia a rozpočtový proces pre inštitúcie zriadené štátom – a značná časť návrhov POOK sa týchto rámcov priamo dotýka. Zákon č. 523/2004 Z. z. definuje, čo sú rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie – teda právne formy, v ktorých dnes funguje väčšina kultúrnych inštitúcií zriadených štátom (múzeá, galérie, divadlá, knižnice, pamiatkový úrad a ďalšie). Tieto právne formy boli nastavené začiatkom 90. rokov a dnes sú pre kultúrne inštitúcie skôr prekážkou ako oporou. Zákon stanovuje pravidlá hospodárenia, nakladania s majetkom, tvorby príjmov a rozpočtového procesu – a práve tieto pravidlá blokujú modernizáciu.

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2 → 8

9. Rešpektovanie legislatívnych procesov

Zámer

Ústretový krok vedenia MK SR: vyjadrenie vôle vedenia MK SR dodržiavať riadny legislatívny proces a realizovať transparentné medzirezortné pripomienkové konania bez obchádzania štandardných postupov

Časový rámec

Do 100 dní

Opatrenia

- 9-1** Vyjadriť vôľu ministra/ministerky kultúry realizovať riadne medzirezortné pripomienkové konania pre všetky zákony v gestorstve MK SR a vylúčiť predkladanie legislatívnych návrhov mimo štandardného a transparentného legislatívneho procesu.

Kontext

Rezort kultúry dlhodobo (2024 – 2027) nekomunikuje svoje zámery s verejnosťou ani odbornou komunitou a izoluje sa od kľúčových ministerstiev, s ktorými by mal spolupracovať. Tým spôsobuje škody nielen v kultúrnej politike, ale aj v ďalších sektoroch hospodárstva. Legislatívne návrhy sú predkladané netransparentne a bez odbornej diskusie, čo prehľbuje nedôveru voči inštitúcii.

Toto opatrenie je navrhované ako ústretový krok k obnoveniu dôvery medzi rezortom a kultúrnou komunitou v reakcii na konanie vedenia ministerstva v rokoch 2024 – 2027.

10. Sloboda umeleckej tvorby a verejnoprávnych médií

Zámer

Ústretový krok vedenia MK SR: vyjadrenie vôle ministra/ministerky kultúry, že nebude zasahovať do obsahu umenia a bude rešpektovať jeho slobodu, ako aj slobodu verejnoprávnych médií

Časový rámec

Do 100 dní

Opatrenia

- 10-1** Vyjadriť vôľu ministra/ministerky kultúry, že nebude zasahovať do obsahu umenia a bude chrániť jeho slobodu, ako aj slobodu verejnoprávnych médií.

Kontext

V súčasnosti absentuje ochrana pred úradnými zásahmi do procesu tvorby a verejnej prezentácie diel, na čo upozornila aj Bratislavská deklarácia z roku 2025 (na konferencii Otvorenej Kultúry!). Pre zamedzenie marenia slobody umeleckého prejavu je nevyhnutné zákonne definovať ústavne garantované právo na umeleckú slobodu tak, aby sa stalo vymožitelným nástrojom. Ohrozená je aj nezávislosť verejnoprávnych médií.

Toto opatrenie je navrhované ako ústretový krok k obnoveniu dôvery medzi rezortom a kultúrnou komunitou v reakcii na konanie vedenia ministerstva v rokoch 2024 – 2027.

Odkazy

[Bratislavská deklarácia](#)

11. Transparentné výberové konania

Zámer

Zavedenie demokratických a transparentných pravidiel voľby kvalifikovaných odborníkov a odborníčok na vedúce pozície (nadväznosť na kroky 1, 2, 3)

Časový rámec

Do 1 roka

Opatrenia

- 11-1** Vytvoriť podmienky pre demokratickú a transparentnú voľbu kvalifikovaných odborníkov a odborníčok na vedúce pozície formou otvorených výberových konaní s jasne stanoveným funkčným obdobím a prísnyimi požiadavkami na odbornú prax a skúsenosti. Realizovať transparentné výberové konania v nadväznosti na krok 2.
- 11-2** Vytvoriť mechanizmy na ochranu participatívnych pravidiel, aby ich nebolo možné jednostranne zrušiť, a realizovať revíziu spôsobu menovania a odvolávania štatutárov inštitúcií.
- 11-3** Začať diskusiu o modeloch riadenia organizácií v rezorte so správnou radou ako najvyšším orgánom štátom zriadenej inštitúcie podľa vzoru zahraničia. Táto rada, zložená z expertov a kľúčových stakeholderov, by rozhodovala o menovaní riaditeľov, schvaľovala rozpočet a zásadné strategické zmeny.

Kontext

Súčasná personálna destabilizácia rezortu a rozpad riadiacich mechanizmov sú priamym dôsledkom politicky motivovaných nominácií, ktoré spôsobili odchod expertov a expertiek, stratu inštitucionálnej pamäte a narušenie procesnej integrity ministerstva. Tento rozvrat je prehĺbený systematickým nerešpektovaním participatívnych štandardov a ignorovaním odborných orgánov, čo vedie k narušeniu pravidiel zapájania odbornej verejnosti do rozhodovania v kľúčových inštitúciách, grantových komisiách a radách verejnoprávnych fondov. Nedostatok transparentnosti a odbornosti v riadení, spolu s nekonceptnými zásahmi do rozpočtovania a vecných agiend, tak priamo ohrozuje funkčnosť celého kultúrneho sektora.

Nadväznosť krokov a opatrení

2 → 11

12. Stabilizácia rozpočtov ROPO

Zámer

Zabezpečenie financovania organizácií MK SR minimálne na úrovni roku 2023

Časový rámec

Do 1 roka

Opatrenia

- 12-1** Stabilizovať a zabezpečiť financovanie rozpočtových a príspevkových organizácií MK SR minimálne na úroveň z roku 2023.
- 12-2** Prijatť transparentnú a záväznú metodiku prerozdelenia transferov pre organizácie rezortu a realizovať s tým súvisiace zmeny interných smerníc.

Kontext

Od konca roku 2023 namiesto riadenia na základe dát a faktov prevažujú skôr politické vplyvy pri rozhodovaní o prevádzkových a investičných výdavkoch pre inštitúcie a verejnoprávne fondy. Bola zrušená investičná stratégia rezortu vrátane investičného zásobníka, absentuje skutočné vyhodnocovanie viacročných kontraktov. Aktuálny stav umožňuje subjektívne prerozdelenie desiatok až stoviek miliónov eur pre kultúrne inštitúcie bez jasnej a záväznej metodiky. Finančná poddimenzovanosť zasahuje kvalitu poskytovaných služieb verejnosti. Zásahy v dotačných programoch ministerstva spôsobujú chaos a zbytočnú byrokráciu pre žiadateľov aj administrátorov, ktorých je nedostatok. Tento stav ohrozuje stovky projektov, ktorých príprava a realizácia je oneskorená, podfinancovaná alebo úplne zrušená napriek odporúčaniam odborných komisií.

Neexistuje jednotná evidencia technického stavu, nákladov a miery využitia budov kultúrnej infraštruktúry spadajúcej pod MK SR, čo vedie k neefektívnemu hospodáreniu a ad hoc investíciám. Štát nevie presne, čo vlastní a v akom je to stave. Rozdrobená správa majetku bez zdieľania technického zázemia či know-how zvyšuje prevádzkové náklady, ktoré by mohli byť inak využité na programovú činnosť.

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2 → 12

13. Stabilizácia stavu verejnoprávnych fondov (FPU, AVF, KultMinor)

Zámer

Komplexné prehodnotenie postavenia, fungovania a financovania verejnoprávnych fondov (Fond na podporu umenia, Audiovizuálny fond, Fond na podporu kultúry národnostných menšín)

Časový rámec

Začiatok realizácie: do 100 dní, realizácia opatrení do 1 roka až počas celého volebného obdobia

Opatrenia

- 13-1** Vytvoriť pracovnú skupinu v rámci MK SR a spustiť participatívny proces prehodnotenia postavenia a fungovania FPU, AVF a KultMinor, ktorého cieľom bude komplexná aktualizácia legislatívy všetkých fondov.
- 13-2** Vytvoriť plán presunu dotačných programov z MK SR na relevantné verejnoprávne fondy a postupne tento presun realizovať.
- 13-3** Legislatívne posilniť nezávislosť rozhodovacích procesov: novelizáciou zákonov o fondoch zaviesť mechanizmy, ktoré zabránia ich politickému ovládnutiu a zaručia nezávislé odborné rozhodovanie.
- 13-4** Zaviesť automatický mechanizmus zvyšovania rozpočtov: legislatívne naviazať rozpočet pre verejnoprávne fondy na objektívne ekonomické ukazovatele (inflácia alebo HDP).
- 13-5** Vypracovať dlhodobé stratégie všetkých verejnoprávnych fondov.
- 13-6** Podporiť personálny rozvoj kancelárií fondov so zámerom zvýšiť mieru poskytovanej podpory žiadateľstvu.

Kontext

Na Slovensku fungujú tri samostatné verejnoprávne fondy zabezpečujúce finančnú podporu umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu (FPU, AVF, KultMinor). Relatívne dobre fungujúci systém založený na nezávislom odbornom rozhodovaní bol v poslednom období výrazne ochromený legislatívnymi zmenami a spolitizovaný mocenskými zásahmi. To zhoršuje stabilitu a predvídateľnosť financovania značnej časti kultúrneho sektora a ohrozuje umeleckú tvorbu a kultúrnu produkciu.

System trpí aj štrukturálnymi slabunami. Každý fond prevádzkuje vlastný administratívny, IT a podporný aparát, čo predstavuje zbytočnú duplicitu nákladov.

Rozpočty fondov sú legislatívne fixované na pevnú sumu bez automatického valorizačného mechanizmu, čo v obdobiach vyššej inflácie spôsobuje postupný pokles reálnej hodnoty prerozdeľovaných prostriedkov. Fondy zároveň nemajú dlhodobé stratégie svojej činnosti, čo znemožňuje ich kontinuálny a predvídateľný rozvoj.

Je preto potrebná komplexná aktualizácia príslušných zákonov, ktorá zosúladí legislatívne rámce fondov a umožní ich organizačné prepojenie a zdieľanie prevádzkových nákladov. Reforma by mala zaviesť automatické navyšovanie štátneho príspevku podľa inflácie, posilniť transparentnosť a predchádzanie konfliktu záujmov pri prerozdeľovaní verejných prostriedkov, zvýšiť regionálnu vyváženosť podpory a uložiť fondom povinnosť vypracovať dlhodobé stratégie rozvoja ako predpoklad efektívneho plnenia ich úloh.

Nadväznosť krokov a opatrení

3 → 13

14. Posilnenie ochrany a obnovy pamiatok

Zámer

Posilnenie Pamiatkového úradu SR nad úroveň nevyhnutnú pre výkon úradných činností

Časový rámec

Začiatok realizácie: do 1 roka s presahom do celého volebného obdobia

Opatrenia

- 14-1** Posilniť odbornú expertízu PÚ SR nad úroveň jeho úradného poslania a stabilizovať financovanie úradu. Predovšetkým nastaviť intenzívnejšiu spoluprácu s akademickým prostredím a podporiť odborné činnosti (vedeckovýskumná činnosť, publikačná činnosť, vzdelávanie, popularizácia a kontakt s verejnosťou, spolupráca s akademickým prostredím, správa archívu).
- 14-2** Zrýchliť a stransparentniť procesy na pamiatkových úradoch. Posilniť ich kapacity a kompetencie s cieľom zvýšenia právnej istoty žiadateľov pri vydávaní jasných pokynov a záväzných stanovísk od PÚ SR.
- 14-3** Zaviesť systém kategorizácie pamiatkového fondu podľa stupňa kultúrnej významnosti a naviazať naň stupne náročnosti pamiatkovej obnovy. Na základe odporúčaní PÚ SR a MK SR je potrebné definovať kvalitatívne kritériá, pomocou ktorých sa bude určovať stupeň kultúrnej významnosti každej NKP. Pri kategorizácii možno aplikovať rôzne klasifikačné kritériá, ako sú napr. kultúrna významnosť, priorita obnovy a pod.
- 14-4** Posilniť komunikáciu s verejnosťou o poslaní a úlohách PÚ SR.

Kontext

Personálne oslabený Pamiatkový úrad SR čelí kolízii odborných a úradníckych činností. PÚ SR je dlhodobo personálne poddimenzovaným pracoviskom, pričom spracováva vysoko odbornú špecifickú agendu. Tejto práci sa však zamestnanectvo PÚ SR nedokáže venovať v potrebnom rozsahu z dôvodu narastajúcich povinností spojených s účasťou v úradných konaniach a pod.

Paralýza pamiatkovej obnovy. Administratívne prekážky, politické ovplyvňovanie a absencia systematického prístupu spôsobujú, že pamiatkový dlh na národných kultúrnych pamiatkach (NKP) dosahuje odhadom 5,4 miliardy € (stav z roku 2020). V dotačnom programe Obnovme si svoj dom, ktorý vyhlasuje každoročne priamo ministerstvo kultúry, sa už vtedy nedostatočný ročný rozpočet vo výške cca 15 miliónov € pred rokom 2023 znížil v rokoch 2024 a 2025 na 9 miliónov €. Zjednodušene by sa

dalo povedať, že vynulovanie investičného dlhu na pamiatkach by týmto tempom trvalo približne ďalších 500 rokov (ak nezapočítame priame ad hoc dotácie, ktoré sú závislé od politickej svojvôle). Pokiaľ to Slovensko ako krajina myslí so svojimi NKP vážne, je potrebná hĺbková zmena prístupu, a to ako po procesnej, tak po rozpočtovej stránke.

Nadväznosť krokov a opatrení

1 → 2 → **14**

15. Dialóg medzi MK SR a kultúrno-kreatívnym sektorom

Zámer

Vytvorenie stálej reprezentatívnej platformy alebo inštitúcie kultúrnej samosprávy na konštantný dialóg medzi kultúrno-kreatívnym sektorom a MK SR; obnova činnosti Rady vlády pre kultúru a kreatívny priemysel

Časový rámec

Začiatok: do 1 roka, realizácia: volebné obdobie s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 15-1** Podporiť vznik inštitucionálne ukotveného a reprezentatívneho subjektu kultúrneho sektora, ktorý bude partnerom štátu a nástrojom participácie a kontroly verejných politík.
- 15-2** Obnoviť činnosti Rady vlády SR pre kultúru a kreatívny priemysel a zriadiť medzirezortný koordinačný výbor pre kultúrnu politiku.
- 15-3** Identifikovať relevantných aktérov kultúrneho sektora a definovať ich úlohy v systéme participácie.
- 15-4** Preskúmať možnosti integrácie kultúrnych odborov, umeleckých fondov, profesionálnych umelcov/umelkýň do jednej platformy a zahrnúť do prieskumu aj legislatívnu prípravu vytvorenia tzv. kultúrnej komory z roku 2022.
- 15-5** Zozbierať príklady dobrej praxe participatívnej samosprávy z iných sektorov (napr. školstvo, výskum, šport, právna sféra a pod.).
- 15-6** Zabezpečiť transparentnú a verejnú odbornú diskusiu k všetkým strategickým materiálom a rozhodnutiam.
- 15-7** Posilniť transparentnosť a dôveryhodnosť MK SR komunikovaním a verejným prezentovaním výsledkov rezortu.

Kontext

Vo verejnej diskusii sa čoraz častejšie objavujú úvahy o „kultúrnej samospráve“. V systéme kultúrnej politiky nie je jasne definované, aké subjekty majú legitimitu participovať na rozhodovaní a akým spôsobom sa zapájajú do rozhodovania o rozdeľovaní verejných zdrojov; modeloch a riadení kultúrnych inštitúcií; procesoch a pravidlách fungovania sektora; stratégiách a víziách kultúrnej politiky. v slovenskom kultúrnom prostredí neexistuje stabilná a reprezentatívna inštitúcia, ktorá by

systematicky zastupovala kultúrny sektor a umožňovala koordinovanú participáciu kultúrneho sektora na tvorbe a kontrole verejných politík.

Takáto platforma by ideálne mala byť inštitucionálne ukotvená; kreovaná zdola zo sektora; schopná systematicky komunikovať so štátom a samosprávami a byť otvorená členstvu naprieč kultúrnymi kreatívnymi odvetviami, generáciami a rôznymi hodnotovými či názorovými (politickými) východiskami, rešpektujúc ľudské práva a antidiskriminačné hodnoty. Napr. podľa vzoru Slovinska, kde „Kulturniška zbornica Slovenije“ má legálny mandát dozorovať a vyhodnocovať kultúrnu politiku a slúži ako administratívny konzultant pre slobodných umelcov a umelkyne, čo sa týka sociálneho zabezpečenia. „Kulturní a kreativní federace“ v ČR má za cieľ zaistiť stabilnejšie podmienky v kultúre, advokovať za stabilnejšie financovanie a zvýšiť informovanosť o kultúre a kreatívnych odvetviach.

Medzirezortná spolupráca a transparentnosť komunikácie s verejnosťou o prioritách sú v súčasnosti štandardom kultúrnej politiky v demokratických krajinách. Rezort kultúry však od roku 2024 nekomunikuje svoje zámery s verejnosťou ani kultúrnou komunitou, izoluje sa od rezortov školstva, regionálneho rozvoja, životného prostredia či cestovného ruchu, čím spôsobuje škody nielen na kultúrnej politike, ale aj v ďalších sektoroch hospodárstva SR. Legislatívne návrhy sú predkladané netransparentne, bez riadnej odbornej diskusie.

Odkazy

[Kulturní a kreativní federace](#)

16. Dialóg MK SR a regionálnych samospráv

Zámer

Iniciovanie systematického dialógu rezortu kultúry s regionálnymi samosprávami o presune kompetencií a otázkach decentralizácie

Časový rámec

Začiatok: do 1 roka, realizácia: volebné obdobie s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 16-1** Iniciovať systematický proces dialógu a advokácie s regionálnymi samosprávami.
- 16-2** Vyhľadávať stakeholderov a diskutovať o možnostiach presunu určitých kompetencií na samosprávy (vytvorenie mestských/krajských dotačných schém; spolupráca na medzinárodných projektoch a pod.). Zapojiť kľúčových stakeholderov do diskusie o pripravovaných systémových zmenách.
- 16-3** Definovať model decentralizovaného systému, ktorý obmedzuje možnosť centrálnej politickej svojvôle, zároveň zabraňuje nekontrolovateľnej fragmentácii alebo regionálnej svojvôli a zabezpečuje participáciu odbornej kultúrnej verejnosti na úrovni regiónov (obmedzenie politického vplyvu miestnych poslancov).
- 16-4** Zaviesť možnosť vytvárať verejné partnerstvá medzi jednotlivými samosprávnymi organizáciami, resp. ich zriaďovateľmi, v záujme posilňovania ich spolupráce.
- 16-5** Vytvoriť mechanizmy spolupráce medzi kultúrnym sektorom a územnými samosprávami, ktoré posilnia vzájomnú dôveru. Okrúhle stoly, workshopy, diskusie (projekt Caring Culture) a nastaviť kompetencie a participatívne mechanizmy tak, aby podporovali regionálny rozvoj kultúry.
- 16-6** Analyzovať príklady decentralizovaných modelov riadenia kultúrnej politiky v zahraničí a v iných verejných politikách (napríklad preskúmať vhodnosť decentralizovaných modelov kultúrnej politiky podľa vzoru Španielska, Švajčiarska, Nemecka, škandinávskych krajín a ďalších).
- 16-7** Posilniť medzisektorové prepojenie kultúry s ďalšími oblasťami (najmä školstvo, knižnice, komunitné centrá) pri rozvoji publika a kultúrnej participácie.
- 16-8** Vytvoriť celoštátne štandardy pre jednotlivé druhy kultúrnych inštitúcií (osvetové strediská zriaďované VÚC, múzeá, galérie, divadlá a pod.).

Kontext

Dlhodobým problémom je nedostatočná pripravenosť územných samospráv na posilnenie kompetencií v kultúre. Ak by došlo v budúcnosti k decentralizácii rozhodovacích kompetencií v kultúrnej politike, prípadne k dlhodobej nefunkčnosti/politickému zablokovaniu kľúčových inštitúcií, územné samosprávy nemusia mať dostatočné kapacity, financie, skúsenosti ani dôveru zo strany kultúrneho sektora na efektívne vykonávanie týchto kompetencií.

Naopak sa prejavuje vysoká centralizácia rozhodovania v kultúrnej politike a regionálna nerovnováha dostupnosti kultúry. Rozhodovacia moc v kultúrnej politike je výrazne koncentrovaná na úrovni Ministerstva kultúry SR a v hlavnom meste, čo zvyšuje zraniteľnosť systému voči politickým zásahom a obmedzuje priestor pre odborné a regionálne rozhodovanie. Súčasný systém kultúrnej politiky vedie k výrazným regionálnym rozdielom v dostupnosti kultúrnych služieb, infraštruktúry a podpory kultúrnych aktivít.

Je potrebný systematický rozvoj inštitúcií samosprávnej kultúry (neštátna kultúra). Stručný popis problému: v súčasnosti je správa inštitúcií samosprávnej kultúry rôznorodá, rozdrobená a závislá od politickej vôle jednotlivých samosprávnych celkov, čo bráni systematickému rozvoju, spolupráci a najmä zabezpečeniu poskytovania kvalitných služieb v oblasti kultúry.

17. Rozvoj kultúrnej diplomacie

Zámer

Zvýšenie zapojenia Slovenska do medzinárodných orgánov a odborných sietí

Časový rámec

Začiatok: do 1 roka, realizácia: volebné obdobie s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 17-1 Zmapovať zapojenie Slovenska do medzinárodných orgánov a odborných sietí.
- 17-2 Transparentný výberový proces na obsadenie reprezentatívnych a odborných pozícií za Slovensko kompetentnými odborníkmi/odborníčkami a vytvorenie podmienok na plnenie ich mandátov.

Kontext

Nedostatočné personálne a odborné zastúpenie v pracovných skupinách EK, UNESCO a iných sieťach vedie k medzinárodnej izolácii slovenskej kultúry a strate kontaktu s demokratickými štruktúrami v európskej politike. Nie sú dostatočne stanovené priority, systém organizácie a podpory projektov prezentácie kultúry v zahraničí, medzinárodných spoluprác či mobilít na základe dát.

Odkazy

[Čo je kultúrna diplomacia](#)

18. Valorizácia miezd v kultúre

Zámer

Revízia platových taríf pre zamestnancov a zamestnankýň v kultúre a nastavenie systému ich valorizácie

Časový rámec

Začiatok realizácie: do 1 roka s presahom do celého volebného obdobia

Opatrenia

- 18-1** Revízia platových taríf a zaradenia kultúrnych profesií do platových tried, nastavenie systému automatickej valorizácie.

Kontext

Od roku 2022 neboli valorizované platy zamestnanectva vo verejnej správe. Tento problém predstavuje výrazný konsolidačný zásah do príjmov, nechráni pred rastúcou infláciou a životnými nákladmi či výpadkami financií. 435-tisíc zamestnancov a zamestnankýň pracuje v štátnej a verejnej správe, pričom nezanedbateľná časť za minimálnu mzdu, často bez dorovnávacích osobných príplatkov.

19. Nový investičný zásobník

Zámer

Aktualizácia investičnej stratégie rezortu a vytvorenie transparentného zásobníka projektov

Časový rámec

Do 1 roka

Opatrenia

- 19-1** Aktualizovať investičnú stratégiu aj investičný zásobník.
- 19-2** Zaviesť systémové riadenie investičných výdavkov podľa transparentnej investičnej stratégie pre MK SR aj pre zriadené organizácie.

Kontext

Extrémna diskontinuita v manažmente investícií ohrozuje dlhodobu pripravovanú projekty. Súčasná správa majetku MK SR a jemu podriadených inštitúcií, prenesená na novú organizáciu od 2025, prebieha bez akejkoľvek opory v investičnej stratégii či inom metodickom dokumente, pričom sekcia eurofondov je nestabilná s už piatym generálnym riaditeľom od roku 2023. Aktuálne je ohrozená historicky najväčšia investičná príležitosť z Programu Slovensko (2021 – 2027) (viac než 140 mil. eur), neschopnosť nadväzovať na rôzne štádiá financovania zo štátneho rozpočtu ohrozí rekonštrukcie budovy Štátnej opery, hradu Krásna Hôrka, SND aj sídla SNM. Nevyriešená zostáva aj odborná príprava pre nové obdobie eurofondov 2027 – 2034 za rezort kultúry.

20. Vybudovanie zdieľaných depozitárov (príprava)

Zámer

Príprava projektu vybudovania zdieľaných depozitárov

Časový rámec

Do 1 roka

Opatrenia

- 20-1** Preveriť a analyzovať projekty na potenciálne vybudovanie zdieľaných regionálnych/centrálnych depozitárov.
- 20-2** Prepojiť depozitáre s krízovou intervenciou štátu – napr. po živelných pohromách alebo pri vojnových konfliktoch.
- 20-3** Vytvoriť zoznam priorít na skvalitnenie uloženia zbierkových predmetov a knižničných jednotiek formou adaptácie, rekonštrukcie a výstavby nových depozitárov na úrovni jednotlivých zriaďovateľov, vrátane požiadaviek na špecializované zariadenia a odborný personál.

Kontext

Mnohé zbierkové predmety sú uložené v technicky nevyhovujúcich podmienkach, ktoré nespĺňajú európske normy, čím hrozí ich nevratné znehodnotenie.

Problém sa týka múzeí, galérií aj knižníc naprieč celým Slovenskom, pričom najkritickejšia situácia panuje v regionálnych inštitúciách s obmedzenými investičnými kapacitami. Budovanie samostatných depozitárov pre každú inštitúciu je finančne neúnosné – model zdieľaných depozitárov je v európskom kontexte overený a umožňuje koncentrovať odborný personál, špecializované technológie a klimatizačné systémy na jednom mieste pri výrazne nižších nákladoch na jednotku uloženého predmetu.

Zdieľané depozitáre zároveň predstavujú nástroj krízovej pripravenosti – centralizované a technicky vybavené úložiská umožňujú rýchlu evakuáciu a ochranu zbierok pri živelných pohromách, požiaroch alebo ozbrojených konfliktoch, čo je v súčasnom bezpečnostnom kontexte Európy osobitne aktuálne.

Príprava projektu si vyžaduje dôkladnú analytickú fázu: zmapovať skutočný stav uloženia zbierok, identifikovať najohrozenejšie fondy, posúdiť vhodné lokality a právne modely prevádzky zdieľaných depozitárov, ako aj koordináciu medzi zriaďovateľmi rôznych úrovní – štátom, vyššími územnými celkami a obcami.

NÁVRHY REFORIEM ODOLNOSTI

21. Zákon o kultúre

Zámer

Prijatie strešného zákona definujúceho celý kultúrny ekosystém a infraštruktúru

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 21-1** Pripraviť strešný zákon o kultúre, ktorý by nanovo definoval jej ekosystém v rámci slovenskej spoločnosti a podiel štátu (VÚC, 3. sektora, súkromného sektora atď.) na jej riadení a financovaní.

Kontext

Inštitúcie v gescii MK SR, na rozdiel od kultúry financovanej prostredníctvom verejnoprávnych fondov, neprešli po roku 1989 zásadnou reformou. Už pred nástupom súčasnej vlády boli podfinancované, väčšinou so zastaralou infraštruktúrou.

22. Status profesionála/profesionálky v kultúre

Zámer

Legislatívna definícia statusu profesionála/profesionálky v kultúre

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 22-1** Legislatívne zadefinovať status profesionála v kultúre, ktorý by v spolupráci s ministerstvami práce a financií riešil špecifiká slobodného povolania a znížil ich ekonomickú prekarizáciu.
- 22-2** Implementovať zákon do praxe.
- 22-3** Otvoriť diskusiu o nepodmienenom základnom príjme pre ľudí v umeleckých profesiách.

Kontext

Na Slovensku je mizivá sociálna ochrana osôb pracujúcich v oblasti umenia a kultúry v slobodných povolaniach –edostatočná legitímnosť profesií pred úradmi, neregulované odvody a sociálne zabezpečenie pre jednotlivcov s nepravidelnými príjmami, neexistencia ochrany jednotlivcov v rámci BOZP či negatívne prijímanie koncepcie nepodmieneného základného príjmu pre ľudí v umeleckých profesiách. Kultúrny sektor je charakteristický vysokým podielom samostatne zárobkovo činných osôb (SZČO) a slobodných povolání, ktorí čelia chronickej finančnej neistote a chýbajúcim sociálnym istotám. Systém financovania cez krátkodobé, často len jednoročné granty, neumožňuje stabilné odmeňovanie a dlhodobé plánovanie pracovných úväzkov, čo vedie k odlivu talentov do iných sektorov alebo zahraničia.

23. Zákon o umeleckej slobode

Zámer

Prijatie právnej úpravy chrániacej nezávislosť tvorby

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 23-1** Prijat' zákon o umeleckej slobode (v koordinácii s iniciatívou European Artistic Freedom Act).

Kontext

Sloboda umenia ako vymožitelné právo. Aktuálne chýba ochrana proti úradným zásahom do procesu tvorby a verejnej prezentácie diel, ktorú adresovala aj tzv. Bratislavská deklarácia na konferencii Otvorenej Kultúry! v roku 2025. Je potrebné zákonne definovať ústavne garantované právo umeleckej slobody tak, aby vznikol právne účinný spôsob nazamedzenie marenia slobody umeleckého prejavu.

24. Zákon o múzeách a galériách

Zámer

Pokračovanie v príprave múzejného zákona, sfunkčnenie metodických centier pre múzeá a galérie a nastavenie štandardov odborných činností

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 24-1** Pokračovať v príprave nového múzejného zákona.
- 24-2** Definovať kvalitatívne a kvantitatívne štandardy odborných činností múzeí a galérií s ich právnym ukotvením a so zohľadnením finančného dopadu.
- 24-3** Vytvoriť a stabilizovať metodické centrá.
- 24-4** Legislatívne umožniť viaczdrojové a viacročné financovanie.

Kontext

Pre múzeá a galérie máme nedostatočnú legislatívu. Zákonom určené metodické centrá neplnia svoju úlohu, chýbajú štandardy odborných činností a absentuje kontrola plnenia zákonných povinností.

25. Legislatíva verejnoprávnych médií

Zámer

Zabezpečenie nezávislosti orgánov verejnoprávnych médií a ochrany profesionálnych štandardov; definovanie priorít a financovanie média verejnej služby

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 25-1** Zabezpečiť nezávislosť orgánov verejnoprávneho média v súlade s európskymi štandardmi (legislatívna zmena).
- 25-2** Upraviť v súlade s pravidlami štátnej pomoci pôsobenie média verejnej služby aj ako poskytovateľa audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie (legislatívna zmena).
- 25-3** Upraviť legislatívne TASR na politicky nezávislú inštitúciu a posilniť systém nezávislej kontroly a transparentnosti fungovania agentúry – najmä úpravou spôsobu menovania vedenia a správnej rady, rozšírením odborného a verejného zastúpenia a zavedením jasných pravidiel redakčnej nezávislosti a profesionálnych štandardov.
- 25-4** Určiť spôsob definovania a pravidelného (napr. 10-ročného) evaluovania obsahových priorít – najmä vlastnej tvorby so zapojením odbornej verejnosti, akademického prostredia a audiovizuálneho priemyslu (priority nemá definovať kandidát na riaditeľa).
- 25-5** Premietnuť šírku poskytovanej služby a obsahové priority do výšky financií, a v prípade, ak financovanie nezodpovedá šírke služby, postupovať tak, aby obsahové priority utrpeli najmenej.

Kontext

Aktuálne verejnoprávne médiá čelia niekoľkým okruhom problémov:

Je ohrozená nezávislosť média verejnej služby. Aktuálny zákon nastavil spôsob kreovania rady tak, že prestala byť nezávislá na výkonnej moci.

Nedostatočná definícia verejnej služby – základné nastavenie poslania a úloh média verejnej služby je z hľadiska obsahovej rozmanitosti (§3 ods. 2) definované v súlade s medzinárodnými štandardmi, vôbec však nereflektuje vývoj mediálneho prostredia, a tým pádom rezignuje na oslovenie divákov, ktorí opustili lineárne vysielanie (t. j. nie je univerzálna).

TASR sa vyznačuje neobjektívnosťou a neodbornosťou. Správy TASR sú základným zdrojom informácií pre mnohé médiá vrátane STVR. Inštitúciu riadi úzky okruh vedenia

(5-členná správna rada vymenovaná NR SR a generálny riaditeľ), čo môže spôsobovať ovplyvňovanie objektivity spravodajstva. To má širší dopad na celé mediálne prostredie a zároveň to zvyšuje zraniteľnosť informačného priestoru voči dezinformáciám. Zároveň nezávislosť a fungovanie TASR je dlhodobo podceňovanou témou na Slovensku.

Potreba aktualizovať obsahové priority a priorizácia pôvodnej tvorby. Vývoj mediálneho prostredia diverzifikoval poskytovanie služieb, ktoré boli kedysi doménou média verejnej služby. Nezávislé informovanie zostáva dôležité, no čoraz väčšiu prioritu má postavenie STVR ako tvorcu obsahu – najmä takého, ktorý na slovenskom trhu nevie zabezpečiť nikto iný.

Podfinancovanie média verejnej služby – aktuálne nastavenie 0,12 % HDP pre plnoformátovú televíziu i rozhlas je nedostatočné. European Broadcasting Union pozná viacero funkčných modelov, pričom podstatné je ich „zakotvenie“ a výška financií.

26. Autorské právo a regulácia AI

Zámer

Implementácia a vytváranie noriem na používanie umelej inteligencie a posilnenie autorského práva

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 26-1** Pripraviť zákon o regulácii AI podľa noriem Európskej komisie, posilniť autorský zákon v slovenskej legislatíve.
- 26-2** Digitálne inovácie a AI: Nastaviť etické a technické pravidlá na využitie AI pri spracovaní zbierok (OCR, automatická klasifikácia) a dátové prepojenie rezortu so štátnymi archívmi.
- 26-3** Vzdelávať odbornú verejnosť a vyškoliť siete konzultantov na autorsko-právnu oblasť pre organizácie, inštitúcie a verejnoprávne orgány.

Kontext

Kolektívna ochrana duševného vlastníctva vo vzťahu k využívaniu generatívnej AI. v súčasnosti nie je tvorba v programoch umelej inteligencie legislatívne regulovaná ani podchytená. Na produkciu AI výstupov sú využívané diela bez súhlasu autorstva, čo vyvoláva obavy zo zneužívania duševného vlastníctva a zo straty pracovných príležitostí v kultúrnom a kreatívnom sektore.

Systémová transformácia a riadenie rezortného IT. Rezort kultúry aktuálne čelí technologickej a procesnej destabilizácii spôsobenej extrémnou fragmentáciou 30+ organizácií, neexistenciou centrálného IT riadenia a kritickým nedostatkom odborných kapacít. Tento stav vedie k neefektívnemu vynakladaniu financií, prehľbovaniu technického dlhu, závislosti od dodávateľa (vendor lock-in) a vysokej zraniteľnosti voči kybernetickým hrozbám. Chýbajúca jednotná architektúra a metodika znemožňujú strategický rozvoj moderných služieb (vrátane AI) a efektívnu ochranu nielen digitálneho, ale aj kultúrneho dedičstva SR.

Nedostatočné povedomie o autorskom práve a hodnote umeleckej tvorby (& používanie AI v kreatívnej tvorbe). v súčasnosti dochádza zo strany štátu k porušovaniu legislatívy v oblasti ochrany autorského práva, k nezákonným zásahom do autorských diel a umeleckých inštalácií (napr. v SNG) či k obmedzovaniu procesu tvorby (zastavenie podpornej činnosti vo verejnoprávných fondoch).

Dlhodobý nedostatok odborníkov na autorské právo v štátnych inštitúciách aj v médiách vedie k všeobecne nepriaznivému stavu. Nedostatok osvety o autorskej tvorbe prispieva k nízkemu povedomiu o hodnote umeleckých diel či o tvorivej práci a autorov/autoriek, o ich nezastupiteľnej úlohe v spoločnosti. Mocenské zásahy voči umeleckej komunite sú prejavom priameho ohrozenia demokracie v celom štáte. Okrem toho, s nástupom umelej inteligencie čelia kreatívci novým výzvam pri jej využívaní v umeleckej tvorbe.

27. Sponzorský zákon

Zámer

Príprava predloženie zákona o sponzoringu v kultúre do verejnej diskusie

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 27-1 Vypracovať a prijať tzv. sponzorský zákon.
- 27-2 Zaviesť inštitút sponzoringu v kultúre: legislatívne upraviť pravidlá pre sponzoring v kultúre.

Kontext

Na Slovensku dlhodobo absentuje ucelený legislatívny rámec, ktorý by motivoval podnikateľský sektor a individuálnych darcov k systematickej podpore kultúry.

Na rozdiel od sektora športu, kultúra nedisponuje funkčným systémom sponzoringu, čo odrádza potenciálnych partnerov. Tento stav prehĺbuje izoláciu kultúrneho sektora od súkromného kapitálu a zvyšuje jeho závislosť na obmedzených verejných zdrojoch.

Organizácie nezriadené štátom sú v súčasnosti vo vysokej miere závislé od jedného až dvoch zdrojov financovania, čo ich vystavuje vysokej miere nestability. Zároveň, pri vzniku VÚC a delimitácii kultúrnych inštitúcií na samosprávy, sa štát zaviazal, že bude prispievať na regionálnu odbornú činnosť, kým samospráva bude zabezpečovať prevádzkové náklady. Táto úloha implicitne prešla na plecía FPU, čo však nebolo zohľadnené v jeho nastavení.

28. Strategické plánovanie pre jednotlivé sektory kultúry

Zámer

Príprava a schválenie strategických dokumentov pre kultúrnu politiku v jednotlivých odvetviach kultúry a kreatívneho priemyslu a vybraných prierezočných oblastiach

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 28-1** So zapojením participatívnych metód pripraviť a schváliť strategické dokumenty pre kultúrnu politiku v jednotlivých odvetviach kultúry a kreatívneho priemyslu a vybraných prierezočných oblastiach.
- 28-2** Pravidelne vyhodnocovať plnenie týchto strategických dokumentov, aktualizovať ich.

Kontext

V rezorte kultúry zavládla totálna absencia strategického plánovania v kľúčových oblastiach. MK SR pripravilo v roku 2022 participatívnym spôsobom Stratégiu kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030, ktorá bola koncipovaná ako strešná rámcová stratégia pre celý kultúrno-kreatívny sektor. Súčasťou jej implementácie mali byť aj sektorové koncepcie, ktoré by sa vytvárali v spolupráci s jednotlivými sektormi (ako aj niektoré prierezočné témy, ako záujmová umelecká činnosť). Stratégiu však vedenie MK SR na konci roka 2023 odmietlo a vláda zrušila povinnosť pripravovať k nej akčné plány v júni roku 2025. Tým sa prerušil aj proces tvorby sektorových koncepcií. Doteraz nebol v rámci kultúrnej politiky MK SR vytvorený dokument, ktorý by sa venoval osobitne a hĺbkovo jednotlivým oblastiam umenia a kreatívneho priemyslu.

29. Reforma riadenia inštitúcií

Zámer

Modernizácia právnych foriem a legislatívnych rámcov organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR s cieľom posilniť ich nezávislosť, transparentnosť riadenia a schopnosť diverzifikovať zdroje financovania

Časový rámec

Začiatok realizácie počas volebného obdobia s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 29-1** Analyzovať a prehodnotiť právny status jednotlivých inštitúcií, aby bolo ich fungovanie moderné, transparentné a funkčné. Je potrebné nanovo formulovať, čo znamená status „zriaďovanej organizácie MK SR“ a prispôbiť ho tak, aby inštitúcie mohli efektívne plniť svoje funkcie v 21. storočí. Pri niektorých organizáciách zvážiť ich zmenu na verejnoprávne inštitúcie alebo na iné právne formy. Kvalifikovaná diskusia (v pracovných skupinách MK SR a profesijných organizáciách) by mala vyústiť do prípravy novej legislatívy.
- 29-2** Na MK SR vytvoriť pracovnú skupinu externých aj interných expertov/expertiek, ktorej úlohou bude zmapovať stav legislatívy, zároveň aj potreby organizácií, ktoré nie sú v súčasných zákonoch dostatočne artikulované. Cieľom bude pripraviť set navzájom kompatibilných zákonov, ktoré definujú základné funkcie pre každú z týchto inštitúcií. Legislatíva upraví ich poslanie a činnosť, metodické pôsobenie či krízovú intervenciu štátu v prípade potreby (centrálne depozitáre, štátne konzervátorské a reštaurátorské centrum, divadelné a dekoračné dielne). Reforma právneho rámca (napr. formou verejných kultúrnych inštitúcií či zavedenie správnych rád) a legislatívne zakotvené definovanie verejného záujmu v kultúre.
- 29-3** Inicovať diskusiu o mechanizmoch ochrany participatívnych pravidiel tak, aby organizácie nemohli byť jednostranne zrušené bez širokej odbornej diskusie.
- 29-4** V rámci podpory fundraisingových a manažérskych kapacít vytvoriť programy na rozvoj zručností v oblasti podnikania, získavania súkromných zdrojov a budovania partnerstiev, vrátane mentoringu a poradenských služieb pre kultúrnych operátorov/operátorky.

Kontext

V oblasti riadenia zriaďovaných organizácií čelíme niekoľkým typom problémov:

Zastaralé právno-ekonomické formy štátnych inštitúcií – mnohé právne formy jednotlivých inštitúcií zriadených MK SR sa formovali alebo transformovali z ich predchodcov začiatkom 90. rokov. Ich právny status (rozpočtové, príspevkové

organizácie, štátne úrady atď.) im je neraz skôr prekážkou a sú nútené hľadať spôsoby, ako netransparentne obchádzať pravidlá s ním spojené (sponzoring, obchodná činnosť a podobne). Celkovo nezodpovedajú aktuálnym potrebám kultúrneho prostredia.

Nízka diverzifikácia finančných zdrojov a bariéry pre vlastné príjmy. Slovenský kultúrny sektor vykazuje vysokú mieru závislosti na verejných zdrojoch, pričom väčšina inštitúcií má len jeden dominantný zdroj financovania. Zároveň vlastné príjmy týchto inštitúcií tvoria často len malú časť ich rozpočtu. Rozpočtové organizácie sú legislatívne demotivované tvoriť zisk kvôlipovinnosti odvádzať vlastné príjmy do štátneho rozpočtu bez možnosti ich následnej reinvestície. v niektorých prípadoch ide o priamu kolíziu s rozpočtovými limitmi v prípade, keď by sa chceli uchádzať o bežné výskumné grantové schémy (napr. APVV). Rigidnosť tohto systému počas obdobia poslednej vládnej garnitúry spôsobuje, že sa ROPO stávajú nepoužiteľnými pre potenciálnych partnerov v schémach networkingových grantov.

Zastaralá legislatíva v oblasti veľkých štátnych inštitúcií – väčšina tzv. erbových inštitúcií (SNM, SNG, SNK, NOC) funguje na základe nevyhovujúcich zákonov, ktoré neodzrkadľujú ich význam a funkcie v ekosystéme slovenskej kultúry, obzvlášť v 21. storočí. Nevyhnutná je tiež ich legislatívna premena na verejnoprávne inštitúcie s vysokou mierou samosprávy (správne rady + kontrolné orgány). Menšie inštitúcie navyše nie sú legislatívne ukotvené osobitnými zákonmi, hoci vykonávajú široký záber činností.

Nerešpektovanie existujúcich participatívnych štandardov v kultúrnej politike nastavených pred nástupom súčasnej vlády. v rozhodovacích procesoch MK SR dochádza k nerešpektovaniu, resp. narušeniu existujúcich pravidiel a štandardov participácie odbornej verejnosti, ktoré boli etablované v kľúčových inštitúciách kultúrnej politiky (napr. grantové komisie, odborné rady či riadiace orgány verejných fondov a inštitúcií).

30. Viacročné financovanie

Zámer

Viacročné kontrakty zriadených kultúrnych inštitúcií MK SR a rozšírenie ponuky viacročných grantových schém

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 30-1** Dodržiavať systém viacročných kontraktov v zriaďovaných organizáciách a reálne uplatňovať legislatívne možnosti uzatvárať viacročné kontrakty medzi zriaďovateľom (MK SR) a inštitúciami.
- 30-2** Zaviesť viacročné grantové financovanie: rozšíriť ponuku viacročných grantových schém vo verejnoprávnych fondoch pre etablované kultúrne organizácie.

Kontext

Súčasný model financovania núti kultúrne inštitúcie plánovať svoje aktivity len v horizonte jedného rozpočtového roka, čo je v kolízii s cyklami umeleckej tvorby a kultúrnej prevádzky. Neistota ohľadom výšky a dostupnosti prostriedkov znemožňuje dlhodobejšie plánovanie a investície, budovanie stabilných tímov a dlhodobú medzinárodnú spoluprácu.

31. Zriadenie fondu pre kultúrne dedičstvo

Zámer

Zriadenie nezávislého fondu pre kultúrne dedičstvo ako systémovej náhrady časti dotačného systému MK SR

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 31-1** Pripraviť zákon o fonde pre kultúrne dedičstvo a predložiť jeho navrhované paragrafové znenie okrem štandardného medzirezortného pripomienkového konania aj odbornej verejnosti. Nový fond sa zaradí k trom existujúcim verejnoprávnym fondom (FPU, AVF a KultMinor). Zohľadniť pri jeho príprave sociálne aspekty, možnosti financovania z ďalších zdrojov, ako aj daňových úľav pre zodpovedných vlastníkov/vlastníčky NKP.
- 31-2** Skoordinovať tvorbu pravidiel a okruhov podpory nového fondu pre kultúrne dedičstvo s činnosťou ostatných fondov a navrhnuť úpravy ich povinností v tomto kontexte.
- 31-3** Skoordinovať vznik nového fondu pre kultúrne dedičstvo s presunom dotačných programov z MK SR na verejnoprávne fondy (krok 13).

Kontext

Nesystémové financovanie obnovy pamiatok spravovaných rôznymi vlastníkami a absencia verejnoprávneho fondu pre kultúrne dedičstvo (ako doplnok k AVF, FPU a KultMinor) v systéme financovania neštátnej kultúry je pociťovaným problém už niekoľko rokov. Program MK SR Obnovme si svoj dom je netransparentný, je v područí politikov, chaoticky ho spravuje ministerstvo a minister/ministerka doň zasahuje právom veta. Vlastníci NKP nemajú systém kompenzácie nákladov.

32. Reforma umeleckých fondov (LF, HF, FVU)

Zámer

Iniciovanie diskusie o budúcej existencii umeleckých fondov (Literárny fond, Hudobný fond, Fond výtvarných umení)

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

32-1 Reforma poslania umeleckých fondov.

Kontext

Vznikom verejnoprávnych fondov (AVF, FPU, KultMinor) stratili umelecké fondy (Literárny fond, Fond výtvarných umení a Hudobný fond) časť svojho poslania, majú veľmi nízku transparentnosť, no mohli by slúžiť primárne na sociálnu podporu kultúrneho pracovníctva. Je potrebné otvoriť diskusiu o ich budúcej existencii alebo transformácii, prípadne zlúčení s podobnou inštitúciou s podobným poslaním.

33. Reformy v oblasti regionálnej samosprávy

Zámer

Zabezpečenie stabilného a viaczdrojového financovania kultúry na úrovni regiónov a obcí, systémové ukotvenie spolupráce regionálnych samospráv s kultúrnymi aktérmi/aktérkami a efektívnejšie využívanie verejnej kultúrnej infraštruktúry

Časový rámec

Začiatok realizácie počas volebného obdobia s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 33-1** Analyzovať možnosti VÚC realizovať grantové schémy na podporu kultúry.
- 33-2** Zaviesť štandardy financovania organizácií v regiónoch.
- 33-3** Zaviesť financovanie prostredníctvom normatívu štátu alebo objednávanie služieb po vzore financovania sociálnych služieb.
- 33-4** Legislatívne a metodické ukotvenie spolupráce: Vytvoriť vzorové zmluvy a legislatívne pravidlá na dlhodobu udržateľné sprístupňovanie verejného majetku etablovaným kultúrnym subjektom pri zachovaní princípu „Culture First“ (nevyužívaný majetok má prednostne slúžiť kultúrnym a komunitným potrebám pred komerčným odpredajom). v prípade potreby aj revízia zákona o majetku obcí/VÚC, aby sa uľahčilo dlhodobé zapožičanie majetku za symbolické nájomné pre kultúrne aktivity.
- 33-5** Implementácia modelu zdieľanej infraštruktúry: Zaviesť metodiku na spoločný lokálny facility management, zdieľanie technického zázemia a administratívnych kapacít s cieľom znížiť energetické a prevádzkové zaťaženie organizácií, a uvoľniť tak zdroje na programovú činnosť.
- 33-6** Viaczdrojové financovanie a podpora iniciatív: Rozvoj schém na spoločné investície (štát + samospráva) do multifunkčnej infraštruktúry a nastavenie flexibilnejších grantových mechanizmov pre agilné lokálne iniciatívy.
- 33-7** Koordinácia štátnych a samosprávnych dotačných schém: vytvoriť mechanizmus lepšieho prepojenia a komplementarity medzi verejnoprávnymi a grantovými systémami samospráv tak, aby sa predišlo duplicita a zabezpečilo sa vyvážené pokrytie potrieb regionálnej kultúry.

Kontext

Systémová stabilita regionálnej kultúrnej infraštruktúry – regionálne samosprávy spravujú rozsiahly fond kultúrnych objektov často bez jasnej dlhodobej stratégie, čo vedie aj k neefektívnemu „vlastneniu“ priestorov na úkor ich kultúrneho obsahu. Tento stav generuje vysoký technologický dlh a neúmerné prevádzkové náklady, ktoré finančne vyčerpávajú zriaďované inštitúcie (múzeá, divadlá, galérie, domy kultúry). Zároveň sa prehľbuje existenčná neistota nezriaďovaných kultúrnych centier alebo iných kultúrnych a komunitných aktérov, ktoré čelia politickým tlakom, neistote nájomov a nestabilnému financovaniu, a to napriek tomu, že už dnes vytvárajú vysokú kultúrnu hodnotu s minimálnymi verejnými investíciami. Nevyužívaný verejný majetok často chátra, keďže chýba funkčná koordinácia, systematická pasportizácia a legislatívny rámec, ktorý by uľahčoval spoluprácu samospráv s lokálnymi kultúrnymi aktérmi.

Limitované zdroje pre kultúru na úrovni regionálnych samospráv – samospráva na Slovensku tiež dlhodobo čelí tlaku v dôsledku vládnych konsolidačných opatrení a legislatívnych záväzkov, ktoré nútia samosprávy redukovať „voliteľné“ výdavky. To výrazne brzdí dynamickejší rozvoj zriaďovanej kultúry na regionálnej a miestnej úrovni, ako aj možnosti podpory nezriaďovanej kultúry.

Zabezpečenie stabilného a viaczdrojového financovania „neštátnej“ kultúry, ktorá je v súčasnosti vo vysokej miere závislá od jedného až dvoch zdrojov financovania, čo ju vystavuje vysokej miere nestability. Zároveň, pri vzniku VÚC a delimitácii kultúrnych inštitúcií na samosprávy, sa štát zaviazal, že bude prispievať na regionálnu odbornú činnosť, kým samospráva bude zabezpečovať prevádzkové náklady. Táto úloha implicitne prešla na plecia FPU, čo však nebolo zohľadnené v jeho nastavení.

34. Systémová kontinuita investícií

Zámer

Zabezpečenie systémovej kontinuity investícií nezávislej na politickom cykle

Časový rámec

Začiatok realizácie počas volebného obdobia s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 34-1** V širokej diskusii vytvoriť víziu, ako si predstavujeme slovenskú kultúru o 10 až 50 rokov a akú infraštruktúru chceme pre ňu dlhodobo budovať bez ohľadu na aktuálnu politickú reprezentáciu.
- 34-2** Stransparentniť a naplňať dlhodobý investičný plán MK SR a princípu dlhodobého plánovania financovania na 10 – 20 rokov na zvýšenie predvídateľnosti jednotlivých investičných aktivít.
- 34-3** Vytvorenie mechanizmu správy, obnovy a rozvoja majetku, ktorý je odolný voči politickým zmenám a zabezpečuje kontinuitu.
- 34-4** Legislatívne zakotviť viacročný investičný plán s pevnými míľnikmi.

Kontext

Systémová kontinuita investícií a politický cyklus. Investičné projekty trvajú dlhšie ako jedno volebné obdobie a pri striedaní vlád sa často zastavujú alebo menia, čím sa znehodnocuje už investovaná práca a peniaze. Dlhodobejšie plánovanie, ktoré by presahovalo jedno volebné obdobie, by prinieslo efektívnejšie nakladanie s prostriedkami a kapacitami, ako aj kvalitnejšie výsledky a predvídateľnosť pre všetkých aktérov.

35. Investičný dlh

Zámer

Systemové riešenie investičného dlhu v kultúrnej infraštruktúre prostredníctvom výrazného navýšenia investičných rozpočtov, zavedenia odborných a transparentných mechanizmov rozhodovania o investíciách a posilnenia projektovej pripravenosti inštitúcií

Časový rámec

Začiatok realizácie počas volebného obdobia s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 35-1** Zvýšiť rozpočet MK SR viazaný na investície do fyzickej kultúrnej infraštruktúry.
- 35-2** Zvýšiť rozpočet na preventívnu starostlivosť, aby nedochádzalo k predčasnej degradácii.
- 35-3** Navýšiť alokáciu v podprogramoch určených na obnovu, modernizáciu a výstavbu v programe Kultúrnej infraštruktúry na FPU a otvoriť výzvu pre všetkých neštátnych kultúrnych aktérov, vrátane alokácie v podprograme Projektová dokumentácia ku kultúrnej infraštruktúre v programe Kultúrna infraštruktúra na FPU.
- 35-4** Kombinovať zdroje: štátny rozpočet, eurofondy a partnerstvá so samosprávami.
- 35-5** Zriadiť centrálnu projektovú kanceláriu / investičné oddelenie na MK SR na operatívnu a metodologickú pomoc zriaďovaným štátnym aj neštátnym inštitúciám v oblasti architektúry, ekológie, participácie a ďalších aktivít súvisiacich s projekčnou činnosťou.
- 35-6** Nastaviť kritériá a legislatívu, ktorá zdefiniuje, kto môže pripravovať architektonickú dokumentáciu na významnejšie investičné celky financované z verejných zdrojov. a Taktiež nastaviť investičnú hranicu na súbor stavebných objektov, od ktorej by bolo pri použití verejných zdrojov povinné vyhlásenie architektonickej súťaže.
- 35-7** Depolitizácia a transparentnosť investícií: prijať záväzuj a odbornú metodiku prerozdelenia kapitálových transferov pre inštitúcie.
- 35-8** Zjednodušiť procesy a debarierizáciu: upraviť pravidlá verejného obstarávania pre špecifické potreby kultúry a prepojenie investičných programov s modernizačnými cieľmi, ako sú energetická šetrnosť a debarierizácia budov.

Kontext

Miliardový investičný dlh a pomalé tempo obnovy. Pri súčasných ročných kapitálových výdavkoch MK SR (priemer za posledných 10 rokov je cca 40 miliónov €) je investičný dlh v organizáciách zriadených ministerstvom (1 miliarda €) a už spomínaný pamiatkový dlh (vyše 5 miliárd na NKP) neriešiteľný v rámci jedného volebného cyklu a neustále sa bude prehlbovať. Bez zásadného navýšenia rozpočtu na obnovu, údržbu a budovanie kultúrnej infraštruktúry sa nedá dlhodobo uvažovať o udržateľnosti slovenských kultúrnych špecifik, či už ide o zbierky, pamiatky alebo živú kultúru – všetky potrebujú na svoju prevádzku a poskytovanie kvalitných kultúrnych služieb modernú kultúrnu infraštruktúru, ako v rovine efektívnych a kultúrne hodnotných budov, tak ich technického vybavenia potrebného na jednotlivé špecifické aktivity.

Projektová a architektonická pripravenosť na investície. Inštitúcie dlhodobo nedostávajú prostriedky na prípravu projektovej dokumentácie a architektonických súťaží, čo je jednak brzdou čerpania grantov a eurofondov, ale odráža sa aj na (ne)kvalite jednotlivých zámerov. Pri väčších investičných zámeroch by mali byť architektonické súťaže dobrým metodologickým štandardom, resp. podmienkou. Problémom je tiež, že inštitúcie aj samosprávy si na prípravu projektovej dokumentácie vyberajú z dôvodu úspor priamo stavebných inžinierov a úplne obchádzajú profesiu (autorizovaných) architektov, čím sa nenapĺňa plný potenciál slovenskej pôvodnej tvorby v tejto oblasti a verejnosť nedostáva za peniaze zo svojich daní kvalitu, ktorú očakáva.

Kritický investičný dlh a ohrozenie kultúrnej infraštruktúry. Kultúrna infraštruktúra čelí dlhodobému podfinancovaniu, čo vedie k havarijným stavom pamiatok a technologickej zastaranosti inštitúcií, ohrozuje bezpečnosť prevádzky, dostupnosť kultúry a spôsobuje nezvratné škody na kultúrnom dedičstve. Inštitúcie často nie sú schopné efektívne čerpať existujúce zdroje na obnovu infraštruktúry z dôvodov zlého manažmentu, byrokracie, komplikovaného verejného obstarávania či netransparentného a neodborného rozhodovania o pridelení financií.

36. Vyrovnávacie mechanizmy (matching)

Zámer

Zavedenie mechanizmu vyrovnávania súkromných zdrojov verejnými

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 36-1** Implementovať „matching“ mechanizmov (vyrovnávanie či „dorovnávanie“ zdrojov) a vytvoriť motivačný mechanizmus, kde štát alebo verejnoprávny fond navýši príspevok pre prijímateľa v priamej závislosti od objemu získaných vlastných alebo súkromných zdrojov.

Kontext

Nízka diverzifikácia finančných zdrojov a bariéry pre vlastné príjmy. Slovenský kultúrny sektor vykazuje vysokú mieru závislosti na verejných zdrojoch, pričom väčšina inštitúcií má len jeden dominantný zdroj financovania. Zároveň vlastné príjmy týchto inštitúcií tvoria často len malú časť ich rozpočtu. Rozpočtové organizácie sú navyše legislatívne demotivované tvoriť zisk kvôli povinnosti odvádzať vlastné príjmy do štátneho rozpočtu bez možnosti ich následnej reinvestície.

37. Kvalita, sieť a dostupnosť kultúrnej infraštruktúry

Zámer

Realizácia komplexnej pasportizácie objektov v správe rezortu kultúry a mapovanie kultúrnej infraštruktúry (bez ohľadu na zriaďovateľa), transparentná prioritizácia a identifikácia potrieb v oblasti kultúrnej infraštruktúry

Časový rámec

Začiatok realizácie počas volebného obdobia s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 37-1** Realizovať komplexnú pasportizáciu (potenciálnej) kultúrnej infraštruktúry – objektov v správe rezortu kultúry a zmapovanie existujúcej kultúrnej infraštruktúry (bez ohľadu na zriaďovateľa).
- 37-2** Vytvoriť a spustiť digitálny majetkový register s verejnou online mapou kultúrnej infraštruktúry v správe štátu, samospráv aj súkromných aktérov/aktérok.
- 37-3** Zaviesť funkciu centrálného majetkového manažéra MK SR a metodiky správy budov. (Pozn. zladať s aktuálnym stavom organizačnej štruktúry MK SR, konkrétne prihladiť na organizáciu Správa rezortných zariadení v čase riešenia tohto opatrenia).
- 37-4** Analýza a transformácia (repurposing): Dôsledne prehodnotiť potreby a miery využitia existujúcej siete s cieľom prioritne adaptovať neefektívny majetok na nové, chýbajúce funkcie podľa princípu „najskôr využiť, potom stavať“. Do analýzy zahrnúť aj objekty v majetku iných ministerstiev, prípadne samospráv.
- 37-5** Transparentná prioritizácia: Rozhodovať o rozvoji nových kapacít na základe odborného bodovacieho systému a reálnych potrieb sektorov, čím sa eliminuje ad-hoc investovanie do objektov bez jasného prínosu.
- 37-6** Participatívna identifikácia potrieb: Nastaviť mechanizmus trvalého dialógu so sektormi kultúry na presné definovanie technologických a priestorových štandardov chýbajúcej infraštruktúry. Organizovať odborné verejné konzultácie pred rekonštrukciami významných objektov.
- 37-7** Definovanie štandardov kvality: Vypracovať metodiku a normy na vybavenosť a funkčnosť jednotlivých typov infraštruktúry (napr. čo musí spĺňať moderná knižnica, galéria, múzeum, depozitáre a pod.).
- 37-8** Ukotvenie „minimálnej siete“: Legislatívne zdefinovať garantovanú regionálnu

a demografickú dostupnosť kultúrnych služieb pre občana (napr. dojazdová vzdialenosť k uzlovým bodom kultúry).

- 37-9** Optimalizácia siete na základe dát: Namiesto udržiavania kvantity budov sa zamerať na budovanie kvalitných a multifunkčných regionálnych centier, ktoré dokážu saturovať potreby viacerých komunít naraz.
- 37-10** Vzdelávať vedenia organizácií v oblasti facility managementu a energetického manažmentu budov a metodologicky usmerňovať pri obstarávaní FM z externého prostredia, resp. jeho zabezpečovanie internými kapacitami.

Kontext

Kvalita a dostupnosť kultúrnej siete – súčasná sieť kultúrnej infraštruktúry je distribuovaná nerovnomerne a nie vždy zohľadňuje aktuálne demografické trendy či reálne potreby regiónov. Mnohé objekty nespĺňajú moderné kvalitatívne štandardy v rámci inkluzívnosti, funkčnosti a technologického vybavenia. Absencia definovanej „minimálnej siete“ spôsobuje, že prístup ku kvalitnej kultúrnej infraštruktúre je pre časť obyvateľstva sťažený, zatiaľ čo inde samosprávy udržiavajú neefektívny nadbytok priestorov, ktoré nespĺňajú očakávania verejnosti 21. storočia (napríklad presah do oblasti vzdelávania, rozvoja ľudských zdrojov, integrácie do spoločnosti alebo duševného zdravia).

Transparentná správa a majetkový register – neexistuje jednotná evidencia technického stavu, nákladov a miery využitia budov kultúrnej infraštruktúry spadajúcej pod MK SR, čo vedie k neefektívnemu hospodáreniu a ad-hoc investíciám. Štát nevie presne, čo vlastní a v akom je to stave. Rozdrobená správa majetku bez zdieľania technického zázemia či know-how zvyšuje prevádzkové náklady, ktoré by mohli byť inak využité na programovú činnosť.

Nová kultúrna infraštruktúra – súčasná sieť vykazuje paradox nadbytku technicky zastaraných objektov s nejasným využitím a zároveň deficit špecifických priestorov pre moderné umenie a odborné zázemie. Napriek rozsiahlemu fyzickému fondu v nej absentujú niektoré typy alebo konkrétne inštitúcie. Tento nesúlads medzi existujúcim majetkom a reálnymi potrebami sektorov „zdola“ i zámermi „zhora“ vedie k celkovému funkčnému úpadku a odlivu kultúrneho potenciálu.

38. Zelenšia infraštruktúra

Zámer

Udržateľná prevádzka a znižovanie energetického dlhu, uplatňovanie zásad zelenej architektúry pri obnove stavieb v rezorte kultúry

Časový rámec

Začiatok realizácie počas volebného obdobia s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 38-1** Vytvoriť energetické audity, začať s postupnou modernizáciou a obnovou systémov (izolácie, vykurovanie, chladenie, vetranie, tienenie, úsporné osvetlenie, inteligentné riadenie budov atď.).
- 38-2** Zaviesť princíp zdieľanej infraštruktúry (moderný facility management, spoločné sklady a technika, zdieľanie skúseností s inteligentným riadením budov a pod.).
- 38-3** Systematicky uplatňovať zásady zelenej architektúry a udržateľnej, resp. regeneratívnej obnovy stavieb v súlade s princípmi Nového európskeho Bauhausu (iniciatíva Európskej komisie).
- 38-4** Zvýšiť tempo debarierizácie budov.

Kontext

Prevádzka zastaraných budov odčerpáva neúmerne veľa peňazí z programových rozpočtov inštitúcií. Historické budovy sú energeticky náročné a nespĺňajú moderné environmentálne požiadavky, pričom zelená transformácia je kľúčom k znižovaniu emisií v sektore. Tá musí byť vždy v súlade s esteticko-architektonickou hodnotou budov, a zároveň má zohľadňovať aj potreby a očakávania nielen lokálnych komunít a návštevníkov, ale aj širšie dopady na životné prostredie ako také. Akékoľvek energetické úspory uvoľnia automaticky finančné prostriedky na program a obsah.

39. Systematizácia rezortného IT

Zámer

Zjednotenie IT riadenia, elektronizácia procesov, obnova IT bezpečnosti, revízia IT zmlúv

Časový rámec

Volebné obdobie+

Opatrenia

- 39-1** Striktno prejsť na plne elektronické schvaľovacie procesy v centrálnom ekonomickom systéme a v iných IT systémoch, vrátane vedenia audítorskej stopy.
- 39-2** Vybudovať odborný tím a kanceláriu riadenia projektov pre jednotné riadenie a prioritizáciu všetkých IT investícií rezortu.
- 39-3** Implementovať architektonických a bezpečnostných štandardov: Zaviesť záväzné technické štandardy (API-first, hybridný cloud, MFA, EDR) a povinná kontrola každého projektu pred jeho spustením.
- 39-4** Konsolidácia a servisný model: Prejsť na centralizovaný nákup hardvéru, jednotnú správu licencií a zriadenie spoločného servisného pracoviska (s merateľnými SLA).
- 39-5** Vypracovať odborný bezpečnostný audit a zjednotiť štandardy ochrany elektronických zariadení.
- 39-6** Povinné vzdelávanie zamestnancov/zamestnankýň o rizikách hybridného pôsobenia a platnej legislatíve (GDPR).
- 39-7** Organizovať verejné hackathoy napomoc pri riešení IT nedostatkov v organizáciách v pôsobnosti MK SR. Prostredníctvom poskytovania dotácií na podujatia hackathonov je možné podporiť vznik jednoduchých funkcií aj komplexnejších digitálnych riešení pre oblasť kultúry.

Kontext

Systémová transformácia a riadenie rezortného IT. Rezort kultúry aktuálne čelí technologickej a procesnej destabilizácii spôsobenej extrémnou fragmentáciou 30+ organizácií, neexistenciou centrálného IT riadenia a kritickým nedostatkom odborných kapacít. Tento stav vedie k neefektívnemu vynakladaniu financií, prehĺbovaniu technického dlhu, závislosti od dodávateľa (vendor lock-in) a vysokej zraniteľnosti voči kybernetickým hrozbám. Chýbajúca jednotná architektúra a metodika znemožňujú strategický rozvoj moderných služieb (vrátane AI) a efektívnu ochranu nielen digitálneho, ale aj kultúrneho dedičstva SR.

40. Digitalizované dáta v kultúre

Zámer

Vybudovanie jednotnej platformy na zber dát o financovaní a dopadoch kultúry, Slovakiana 2.0 – jej reštart a zefektívnenie platformy napristup k zdigitalizovanému dedičstvu

Časový rámec

Začiatok realizácie počas volebného obdobia s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 40-1** Vytvoriť jednotnú dátovú a analytickú platformu: Vybudovať systém na pravidelný zber, spracovanie a zverejňovanie relevantných štatistických dát o financovaní a dopadoch kultúry, ktorý umožní rozhodovanie založené na faktoch.
- 40-2** Zaviesť povinné dopadové štúdie a hodnotenia: Implementovať procesy ex-ante a ex-post hodnotenia veľkých investičných a dotačných programov, čím sa zvýši transparentnosť a efektivita prerozdelenia verejných zdrojov na základe merateľných výsledkov.
- 40-3** Vykonať audit všetkých projektov (vrátane dopytových), ich stavu, prístupnosti plánov digitalizácie, resp. pokračovania, hardvéru, softvéru a trvalého uchovávaní cez Centrálny dátový archív (CDA).

Rozbor fungovania/stagnovania platformy Slovakiana, ako aj CDA. Zrevidovať zaniknuté digitalizačné postupy, zároveň otvoriť možnosti pre nové digitalizačné pracoviská. Analyzovať vládny cloud a možnosti jeho bezpečného využívania.

Kontext

Rezort kultúry čelí absencii dátovo-analytického riadenia a transparentnosti. Bez funkčného dátovo-analytického zázemia, ktoré presadzuje aj Stratégia 2030, nie je možné budovať moderný a efektívny model financovania, ktorý by bol postavený na merateľných výsledkoch namiesto politickej intuície.

Na nekonceptnosť v dátach nadväzuje chaos v digitalizácii kultúrneho dedičstva. Hoci sa za ostatné cca dve dekády na digitalizáciu v rezorte kultúry vynaložilo vyše 200 miliónov eur, proces digitalizácie dodnes nie je dostatočne koordinovaný, viacero digitalizačných pracovísk bolo zrušených, mnoho vecí sa digitalizuje duplicitne atď. Slabo funguje „verejný“ segment (Slovakiana), jednotlivé inštitúcie s ním spolupracovali iba počas obdobia predpísaného konkrétnymi projektami. Digitalizácia kultúrneho dedičstva ostala silne fragmentovaná. Aj tam, kde to na pôde konkrétnej inštitúcie fungovalo dobre – práve kolabuje (CEDVU + webumenia.sk). Mnohé otázky vyvoláva bezpečnosť dát a ich dostupnosť pre zainteresované organizácie.

41. Nastavenie štandardov kvality činností v kultúre

Zámer

Nastavenie štandardov kvality činností a služieb v kultúre

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 41-1** Vypracovať metodiku a zaviesť systém štandardov kvality činností vykonávaných v kultúre (pre všetky typy zriaďovateľa).

Kontext

Od konca roku 2023 namiesto riadenia na základe dát a faktov prevažujú v rezorte kultúry skôr politické vplyvy pri rozhodovaní o prevádzkových a investičných výdavkoch inštitúcií a verejnoprávnych fondov. Zrušila sa investičná stratégia rezortu, vrátane investičného zásobníka a absentuje skutočné vyhodnocovanie viacročných kontraktov. Aktuálny stav umožňuje subjektívne prerozdeľovanie desiatok až stoviek miliónov eur kultúrnym inštitúciám bez jasnej a záväznej metodiky. Finančná poddimenzovanosť zasahuje kvalitu poskytovaných služieb verejnosti.

Štandardy v tomto kontexte sú kvalitatívne a kvantitatívne parametre, ktoré hodnotia schopnosť verejných kultúrnych inštitúcií vykonávať ich činnosť. Tieto štandardy majú byť základom pre meranie „vnútornej hodnoty“ kultúry a kvality infraštruktúry. Bez objektívnych štandardov nie je možné merať kvalitu poskytovaných služieb ani posúdiť mieru podfinancovania alebo prefinancovania inštitúcií. Otázku financií v súčasnosti nie je možné zodpovedať „pocitom“, ale len porovnaním skutočnosti voči normám, ktoré však takmer neexistujú alebo je potrebné ich inovovať.

42. Dôstojné zamestnávanie a rovné odmeňovanie

Zámer

Úpravy grantových schém smerujúce k dôstojnému zamestnávaniu a rovnému odmeňovaniu

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 42-1** Prehodnotiť vnútorné predpisy verejnoprávnych fondov tak, aby umožnili považovať mzdové výdavky za oprávnené. Vykonať zákonnú úpravu vyžadujúcu zamestnávanie pri istých typoch prác.
- 42-2** Inicovať diskusiu o reforme grantových schém (napr. zohľadnenie dovoleniek v súvislosti s vekovými hranicami pre mladých tvorcov/tvorkyne), podpore zdieľaných úväzkov, zvyšovaní férovosti odmeňovania v kultúre, podpore návratu do profesie po rodičovskej atď.

Kontext

Mnohé organizácie sa nachádzajú v situácii, v ktorej si nemôžu dovoliť zamestnávať pracovníkov/pracovníčky nútených pracovať ako SZČO, aj keď sú de facto v závislom postavení. Následne prichádzajú o sociálne zabezpečenie, povinnosť BOZP a ďalšie výhody vyplývajúce zo zamestnaneckého pomeru.

Štrukturálne znevýhodnenie žien na trhu práce, ktoré môže vyplývať aj z druhu pracovného pomeru, prehĺbuje materská penalizácia a prerušenie kariéry počas tehotenstva, materskej a rodičovskej dovolenky. Tieto faktory zvyšujú zraniteľnosť žien a vedú k nižšiemu celoživotnému platovému ohodnoteniu.

Tieto návrhy priniesli témy, ku ktorým sú potrebné detailnejšie diskusie nielen so zástupcami verejnoprávnych fondov, ale i prieskumy a porovnanie rôznych typov organizácií.

43. Kolektívne práva a odborová organizovanosť

Zámer

Kroky a reformy smerujúce k podpore sociálneho dialógu a odborovej organizovanosti

Časový rámec

Začiatok realizácie počas volebného obdobia s presahom do ďalšieho obdobia

Opatrenia

- 43-1** Zvýšiť informovanosť o činnosti odborov pre kultúrne pracovníctvo, zlepšiť spoluprácu medzi odborovými zväzmi a základnými organizáciami, posilniť ochranu zamestnanectva pri zakladaní odborov ako aj právnu istotu funkcionárov, rozšíriť záväznosti kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa.
- 43-2** Rozbehnúť reformné kroky, ktoré explicitne umožnia SZČO kolektívne vyjednávať.
- 43-3** Otvoriť diskusiu o individuálnom práve na štrajk (legislatíva).
- 43-4** Iniciovat' vytvorenie (automatického) podporného mechanizmu pre profesijné organizácie.

Kontext

Problematika kolektívnych práv a organizovanosti je jednou z najkomplexnejších. Odborová organizovanosť na Slovensku bola v roku 2025 pod 11 %, čo je jeden z najnižších podielov v rámci krajín OECD. Tento problém zahŕňa nízke pokrytie kolektívnymi zmluvami, slabšiu vyjednávaciu pozíciu na úrovni tripartity a politického dialógu.

Chýba podpora profesijných organizácií, ktoré združujú osoby pôsobiace v istej profesii, starajú sa o rozvoj profesie, riešia podmienky práce či vzdelávanie a sú partnermi verejných inštitúcií.

Aj keď SZČO majú právo na individuálne členstvo v odboroch, ich možnosti kolektívneho vyjednávania sú obmedzené. Aktuálna legislatíva na nich hľadí ako na podnikateľov a kolektívne vyjednávanie by mohlo narušiť pravidlá voľného trhu. Nedostatočne je upravené individuálne právo na štrajk. Aktuálna slovenská legislatíva umožňuje štrajkovať v rámci kolektívneho vyjednávania, pričom štrajk je nástroj na obranu sociálnych a ekonomických práv. Existuje aj ústavou garantované právo na individuálny štrajk, ale nie je zákonom rozpracované, a preto je nejasné, keďže nemá určené podmienky.

Jednou z možností pre SZČO v kultúre by bol lobing namiesto kolektívneho vyjednávania. Návrh na umožnenie kolektívneho vyjednávania pre SZČO totiž naráža na európske súťažné právo. SZČO sú v zmysle čl. 101 Zmluvy o fungovaní EÚ považované za „podniky“ a ich kolektívne dohodovanie podmienok môže byť kvalifikované ako kartelová dohoda, preto bude potrebná hĺbková analýza judikatúry Súdneho dvora EÚ a neformálne konzultácie s Európskou komisiou a Protimonopolným úradom SR.

Existuje však alternatíva, ktorá tento problém obchádza: vytvorenie kolektívneho lobingového orgánu pre SZČO v kultúre. Kolektívny lobing – na rozdiel od kolektívneho vyjednávania – nie je súťažnoprávne problematický, pokiaľ je zameraný na ovplyvňovanie legislatívy a verejnej politiky, nie na koordináciu trhového správania (cien, honorárov, rozdelenia trhu). Najefektívnejšou formou je občianske združenie (podobne ako Združenie podnikateľov Slovenska), celá otázka je však námetom na ďalšiu diskusiu.

44. Daňovo-odvodové zaťaženie rizikových skupín

Zámer

Vytvorenie systému štátnej podpory sociálneho poistenia pre rizikové skupiny

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 44-1** Vytvoriť systém štátnej podpory sociálneho poistenia pre rizikové skupiny s nízkymi a nepravidelnými príjmami, zlepšiť prístupnosť dávky v nezamestnanosti aj pre SZČO, podporiť progresívny daňový mixu, zrušiť mikroodvody.

Kontext

Slovensko má jedno z najvyšších daňovo-odvodových zaťažení v rámci krajín EÚ, ktoré sa od 1. 1. 2026, resp. 1. 7. 2026 ešte zvyšuje. Za problematické považujeme výšku daňovo-odvodového zaťaženia práce, zavedenie odvodov z osobitného vymeriavacieho základu bez ohľadu na výšku príjmov SZČO (tzv. mikroodvody) či zmeny v dávkach v nezamestnanosti, atď.

45. Duševné zdravie a kultúra

Zámer

Podpora terapeutickkej pomoci a zavádzanie etických kódexov

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- 45-1** Zaviesť podporu terapeutickkej a psychologickkej pomoci, ochranu osobnej integrity, aktualizovať BOZP vo vzťahu k psychickému zdraviu, zaviesť prevenciu vyhorenia a etické kódexy v organizáciách.

Kontext

Nedostatočná ochrana psychického zdravia je prehliadaným, no akútnym problémom. Kultúrne a kreatívne pracovníctvo čelí vyhoreniu, stresu či úzkostiam kvôli neistým finančným podmienkam, tlaku, nepredvídateľnosti príležitostí či kumulácii úkonov. Podstatou mnohých profesií je práca s emóciami, a to často v neštandardných podmienkach. Problematická je absencia etických rámcov, slabá ochrana psychického zdravia či prekračovanie hraníc na rôznych úrovniach.

Zásobník: Návrhy k jednotlivým sektorom kultúry

Z pracovných skupín vzišli aj špecifické návrhy týkajúce sa jednotlivých sektorov (oblastí) celého strešného sektora kultúry.

Špecifické podsektorové návrhy, ktoré sa nedajú spracovať do prierezového kroku, ponecháme ako zásobník návrhov, aby bol prístupný pre stakeholderov v oblasti kultúrnej politiky.

Ak máte návrhy týkajúce sa vašej profesijnej oblasti, vložte ich do formulára na pripomienkovanie ako nové návrhy. Aby sme ich mohli spracovať, potrebujeme, aby ste určili: Názov a zámer kroku/reformy, opatrenia, kontext a odkaz na zdroje informácií.

Návrhy, ktoré budú spoločné pre viacero sektorov, sa môžu po spracovaní dostať do finálnych návrhov POOK a sektorové návrhy budú po diskusii v tíme POOK prezentované v zásobníku.

- Z1** Automatická podpora audiovizuálnych projektov
- Z2** Zastavenie zániku animovanej tvorby pre deti
- Z3** Viacdrojové financovanie audiovizuálnych projektov
- Z4** Inštitúcia pre tradičnú kultúru
- Z5** Akreditácia umelecko-remeselných profesií pri obnove pamiatok

Z1 Automatická podpora audiovizuálních projektov

Zámer

Zavedenie možnosti automatickej podpory v audiovizii po splnení podmienok

Časový rámec

Do 100 dní

Opatrenia

- Z1-1** Zaviesť legislatívne úpravy, ktoré umožnia rozšíriť nástroje podpory aj mimo výlučne projektového princípu.
- Z1-2** Zaviesť možnosť automatickej podpory s jasnými a kontrolovateľnými kritériami (napr. festivalové úspechy, zameraná návštevnosť festivalov, kontinuálna činnosť inštitúcií, vybrané distribučné a prezentačné aktivity).
- Z1-3** Umožniť automatické prideľovanie podpory po splnení vopred definovaných podmienok bez nutnosti štandardného hodnotenia komisiou, pri zachovaní transparentných pravidiel a kontroly.

Kontext

Automatická podpora. Projektová podpora vytvára prekarizované podmienky pre celý audiovizuálny sektor a minimálne v niektorých oblastiach by mohla existovať automatická podpora (kiná, distribúcia, pravidelné festivaly, profesijné organizácie, účasť na podujatiach, podpora nových projektov úspešného autorstva).

Z2 Zastavenie zániku animovanej tvorby pre deti vo verejnoprávnej televízii

Zámer

Zastaviť zánik animovanej tvorby pre deti a zachovať produkčnú infraštruktúru

Časový rámec

Do 1 roka

Opatrenia

- Z2-1** Zmena navrhovaná v bode 25-4 je nevyhnutná pre zachovanie akejkoľvek tvorby pre deti, pretože nelineárny prístup k vytvoreným dielam pre deti je pre ich konzumentov nevyhnutný.

Kontext

Zánik animovanej tvorby. Ignorovanie princípov uvedených v bode 25-4 viedlo k zastaveniu všetkých detských animovaných projektov vedením STVR. Tým zanikla posledná systematická animovaná tvorba na Slovensku, čo spôsobuje odchod animátorov/animátoriek do iných prostredí a postupný rozpad produkčnej infraštruktúry.

Z3 Viacdrojové financovanie audiovizuálnych projektov

Zámer

Systematizácia viacdrojového financovania audiovizuálnych projektov

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- Z3-1** Motivovať regióny a samosprávy k vytváraniu regionálnych schém podpory audiovizuálnej tvorby a priaznivejšieho produkčného prostredia.
- Z3-2** Otvoriť systematickú diskusiu s verejnoprávnymi aj súkromnými televíziami o ich aktívnejšom zapájaní do koproducií a vývoja audiovizuálnych projektov s nezávislými producentmi.
- Z3-3** Stabilizovať a spresniť legislatívny rámec na financovanie zo strany televízií (pripravovaná novela zákona) a rozšíriť debatu o viacdrojovom financovaní o ďalšie verejné či sektorové zdroje.

Kontext

Financovanie audiovizuálnych projektov na Slovensku je výrazne koncentrované na jeden hlavný zdroj podpory (AVF). Chýba širšia sieť regionálnych filmových fondov a ďalších lokálnych nástrojov podpory, ktoré by dopĺňali národné schémy. Zároveň je zapojenie televízií do koproducií obmedzené, pripravovaná novela zákona o povinnosti investovania do tvorby je nejasná. Tým sa výrazne zužujú možnosti viacdrojového financovania projektov.

Z4 Inštitúcia pre tradičnú kultúru

Zámer

Systemové riešenie existenčného zázemia folklórneho hnutia a ľudí pôsobiacich v oblasti uchovávaní a rozvíjania tradičnej kultúry

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- Z4-1** Začať diskusiu o zriadení inštitúcie, ktorá by prepájala najmä vedu a výskum tradičnej kultúry, archívy, metodické centrum, vzdelávanie, starostlivosť o Slovákov/Slovenky v zahraničí, existujúce inštitúcie a ďalšie relevantné subjekty.

Kontext

Systemové riešenie existenčného zázemia folklórneho hnutia a ľudí pôsobiacich v oblasti uchovávaní a rozvíjania tradičnej kultúry (neštátna kultúra). Inštitucionálna, finančná a odborná podpora je distribuovaná medzi organizáciami v rôznej zriaďovateľskej pôsobnosti a so slabou vzájomnou spoluprácou. Finančná podpora je distribuovaná nesystematicky. Problémom je tiež nedostupnosť archívov s pramennými materiálmi pre výskum tradičnej kultúry.

Z5 Akreditácia umelecko-remeselných profesií pri obnove pamiatok

Zámer

Zriadenie špeciálnej autorizácie na realizáciu umelecko-remeselných prác

Časový rámec

Volebné obdobie

Opatrenia

- Z5-1** Zriadiť špeciálnu autorizáciu na realizáciu umelecko-remeselných prác. Zoznam môže viesť MK SR alebo PÚ (špecializácie napr. na omietky a štukové prvky, kameň, drevo, kov).

Kontext

Nedostatočné legislatívne rozlíšenie medzi metódami (nákladných) reštaurátorských prác a (menej nákladných) umelecko-remeselných prác vo výkone reštaurovania a obnove pamiatok. Pri obnove pamiatok sa väčšinou vyžaduje používanie tradičných materiálov a technológií, pričom nie každá z týchto oblastí musí byť zastrešená reštaurátorom. Pre obnovy sú dôležité aj také práce, ktoré sú pre pamiatku nevyhnutné, no nemajú povahu reštaurovania. Zákon o Komore reštaurátorov ich vylučuje z procesu starostlivosti o zbierkové predmety. Profesia bola absorbovaná reštaurátorstvom – členstvom komory.

Európske štandardy pre tieto povolania sú dostupné (Komora reštaurátorov sa na nich sama odvoláva), bude potrebné to „iba“ presnejšie vymedziť v našom ekosystéme odbornej starostlivosti. Preto sa nový systém akreditácie javí ako priechodná cesta.

S ohľadom na znenie 200/1994 Z.z. si situácia si možno vyžiada širšiu transformáciu – zdefinovanie pozície konzervátora a jeho kompetencií.

Odkazy

<https://www.slov-lex.sk/ezbierky-fe/pravne-predpisy/SK/ZZ/1994/200/#paragraf-4>.

Odporúčania pre ďalšiu tvorbu POOK a kultúrnej politiky z legislatívneho hľadiska

Tím POOK si je vedomý závažnosti a organizačnej, rozpočtovej, legislatívnej náročnosti mnohých navrhovaných reforiem a krokov. v súlade s hodnotovými piliermi, ktoré si koordinátori/koordinátorky stanovili na začiatku celého procesu, konzultujú tieto skutočnosti s odborníkmi na legislatívu a procesy tvorby verejnej politiky. Aj s ohľadom na situáciu, v ktorej sa ocitol celý rezort a sektor kultúry, často po zrýchlených legislatívnych konaniach a zásahoch ignorujúcich odborné hlasy z kultúrno-kreatívnej komunity, zaraďujeme do prvej verzie POOK toto interné odporúčanie. Vzniklo počas našej práce a bude jedným z oporných bodov pokračovania práce v druhej fáze tvorby POOK. Nie je jediným, ani úplným odporúčaním, skôr ukážkou, ako pracuje tím POOK vo vnútri.

Nové zákony: Najprv odborný základ, potom legislatívny text

POOK navrhuje prijatie viac než 10 nových zákonov. Každý nový zákon je zásahom do právneho poriadku – vytvára nové inštitúcie, rozdeľuje kompetencie, generuje rozpočtové nároky a ovplyvňuje stovky až tisíce subjektov. **Otázka, či nový zákon vôbec prijať, musí byť riadne posúdená skôr, než sa začne písať jeho text.**

Na viacerých miestach rozpracovaného dokumentu POOK sa navrhuje „prijat' zákon o X" bez toho, aby bolo preukázané, že práve nový zákon je najefektívnejší nástroj riešenia. v niektorých prípadoch môže byť novelizácia existujúceho zákona lacnejšia, rýchlejšia a účinnejšia. v iných prípadoch je nový zákon skutočne nevyhnutný – ale aj vtedy potrebuje robustný odborný základ, nielen politické rozhodnutie.

Čo odporúčame

Pred zaradením akéhokoľvek nového zákona do legislatívneho plánu zostaviť pre každý navrhovaný zákon odbornú pracovnú skupinu, ktorá posúdi tri veci:

- 1. Potrebnosť** – je nový zákon skutočne nutný, alebo sa problém dá vyriešiť novelizáciou existujúceho predpisu, vyhláškou alebo internou zmenou? Zákon je najťažší a najpomalší nástroj – mal by sa použiť len tam, kde ľahšie nástroje nestačia.
- 2. Pridaná hodnota** – čo konkrétne nový zákon prinesie, čo dnes v právnom poriadku chýba? Ak sa pridaná hodnota nedá jasne pomenovať, zákon nemá opodstatnenie.
- 3. Vplyvy** – aké budú dopady na rozpočet, na podnikateľské prostredie, na zamestnanosť, na existujúce inštitúcie? Jednotná metodika na posudzovanie vplyvov (uznesenie vlády č. 24/2015) vyžaduje toto posúdenie pre každý legislatívny návrh – nie je to formalita, ale zákonná povinnosť v legislatívnom procese.

Široká odborná základňa je predpoklad, nie spomalenie

Zapojenie právnikov/právničky, ekonómov/ekonómky, praktikov/praktičky zo sektora a akademickej sféry do prípravnej fázy neznamená zdržanie – znamená, že zákon, ktorý sa nakoniec predloží, bude odolný voči pripomienkam v MPK a nebude vrátený Legislatívnou radou vlády SR. Zákon pripravený bez odborného základu je rýchly len do momentu, kým nenarazí na prvú odbornú oponentúru.

Praktický postup

Pre každý z 10+ navrhovaných zákonov pripraviť krátky analytický dokument (2 – 3 strany), ktorý odpovie na otázky 1, 2, 3 vyššie. Až na základe tohto posúdenia rozhodnúť, či sa zákon zaradí do legislatívneho plánu, v akom rozsahu a s akým časovým horizontom.

Odporúčanie pre komunikáciu

Pre každý návrh odporúčame komunikovať trojicu:

1. čo sa dá urobiť operatívne ihneď,
2. kedy sa zadá legislatívny proces,
3. kedy reálne bude zákon v platnosti.

Táto transparentnosť nie je slabosť, ale prednosť, ktorá môže odlíšiť POOK od niektorých predvolebných dokumentov.

Horizontálna koordinácia s MF SR a MPSVaR

Väčšina opatrení v oblasti sociálnej stability sektora má výrazný presah do verejných financií a sociálneho systému. POOK ich navrhuje z pohľadu kultúry, ale ich legislatívna realizácia závisí od ďalších rezortov:

Ministerstvo financií SR – pri sponzorskom zákone, transformácii rozpočtových organizácií a akýchkoľvek daňových úľavách alebo nových finančných nástrojoch. Bez súhlasu MF SR neprejde cez vládu žiadny návrh s rozpočtovým dopadom.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR – pri definovaní sociálnych istôt pre kultúrnych pracovníkov/pracovníčky, úprave odvodových povinností SZČO a pracovnoprávných vzťahoch v kultúre. Zákon o „štatúte umelca“ sa bez MPSVaR nedá napísať.

Odporúčame začať neformálne horizontálne konzultácie s oboma rezortmi čo najskôr – ideálne ešte pred formálnym predložením návrhov. Čím neskôr sa tieto rezorty zapoja, tým väčšie bude riziko, že návrhy vrátia alebo zablokujú v medzirezortnom pripomienkovom konaní.

Tím POOK

Obsahový tím POOK

Prierezové skupiny a ich gestori a gestorky

Analytická skupina – Andrej Svorenčík

Legislatívna skupina – Štefan Majerník

Edičná skupina – Mária Beňačková Rišková

Tematické skupiny a ich gestori a gestorky

Ministerstvo kultúry SR – Zuzana Borošová

Kultúrna samospráva a participácia – Barbora Andor Tóthová a Daniel Vadas

Organizácie zriaďované Ministerstvom kultúry SR – Dušan Buran

Zbierkotvorné inštitúcie a pamiatková ochrana – Július Barczy a Anna Tuhárska

Verejnoprávne médiá, audiovizia a verejnoprávny fond na podporu audiovizie (AVF) – Katarína Krnáčová a neverejný člen alebo členka

Regionálna kultúra, nezávislá kultúra a verejnoprávne fondy na ich podporu (FPU, KultMinor) – Dorota Kenderová a Robert Špoták

Sociálna stabilita kultúrneho sektora – Jakub Molnár a Francesca Balej

Fyzická kultúrna infraštruktúra – Boris Meluš

Financovanie kultúry – Laco Oravec

Členovia a členky pracovných skupín:

Viacerí odborníci a odborníčky pracovali v tzv. neverejnom režime, ich identitu aktuálne neprezentujeme (ide o viac ako 30 ľudí).

Títo členovia a tieto členky súhlasili so zverejnením svojich mien:

Wanda Adamík Hrycová

Lubomír Augustín

Katarína Bányászová

Martin Bednárík

Miriama Benková

Katarína Beňová

Mária Bohumelová

Zsuzsanna Cehelská

Marcel Čas

Peter Černek

Krasimír Damjanov
Zuzana Denková
Petra Dimunová
Matej Drlička
Lucia Dubačová
Michal Dudáš
Adam Dzamba
Adam Gajdoš
Marek Godovič
Anna Grusková
Mária Hlavajová
Martin Holma
Tomáš Hudák
Marek Hudec
Beata Jablonská
Martin Jakubčo
Tereza Janák Tomešová
Mária Jančová
Veronika Kicková
Andrej Kiszling
Peter Kočan
Ivana Kohutková
Bohunka Koklesová
Zdenka Kollárová
Alena Kotvanová
Peter Kováčik
Ivan Kozmon
Tomáš Králik
Eva Križková
Lukáš Kubík
Daniela Kubíková
Soňa Kúdeľová
Alica Kucharovič

Lenka Kuricová
Silvia Lacková Čúzyová
Zuzana Lapitková
Alžbeta Lukáčová
Roman Maďar
Alexander Maďar
Zuzana Machatová
Lukáš Marhefka
Roman Maroš
Monika Michnová
Jana Mikuš Hanzelová
Zuzana Mistríková
Zuzana Mišáková
Andrea Moravčíková
Matej Moško
Ľudovít Nápoký
Barbora Németh
Boris Ondreička
Gabriela Ondrišáková
Martin Piaček
Radoslav Piovarči
Zuzana Polakovičová
Jana Popovicsová
Vladimír Potančok
Zuzana Psoťková
Otta Pšenáková
Zuzana Révészová
Marek Ružinský
Peter Senko
Miroslava Sikorová
Ján Sklenár
Andrea Smitková
Adam Straka

Erik Šille
Tatiana Šišková
Martin Šmatlák
Erika Trnková
Anna Ulahelová
Daniel Vadas
Linda Várošová
Jana Vicenová
Jakub Viktorín
Nina Vrbanová
Miro Zwiefelhofer
Zuzana Žabková

Projektový tím POOK

Koordinátorka POOK – Ivana Laučíková
Koordinátorka obsahového tímu – Mária Beňáčková Rišková
Riadenie času a úloh – Martin Bujna
Koordinátor manažmentu – Adam Hrapko
Grafický dizajn – Braňo Matis
Výkonná produkcia – Veronika Němcová
Spolupráca – Matej Drlička, Adam Straka, Erik Šille,
Daniel Vadas, Aleš Vojtášek
Ďakujeme členom a členkám obsahového tímu (spojkám)
s pomocou pri organizácii.

Licencia POOK

Tento materiál je vytvorený pod licenciou Creative Commons

CC BY-NC-SA 4.0

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.sk>

Máte možnosť:

Zdieľať – vyhotovovať jeho rozmnoženiny a rozširovať ho na akomkoľvek médiu alebo v akomkoľvek formáte,

Upravovať – nanovo ho usporadúvať, transformovať a vychádzať z neho,

Pokiaľ budete dodržiavať licenčné podmienky, poskytovateľ licencie nemôže udelené súhlasy odvolať.

Za nasledujúcich podmienok:

Uvedenie autorstva – musíte uviesť [zdroj](#), poskytnúť odkaz na licenciu a [uviesť, či došlo k nejakým zmenám](#). Môžete tak urobiť akýmkoľvek primeraným spôsobom, avšak nesmiete naznačovať, že poskytovateľ licencie súhlasí s vami alebo s vaším použitím.

Nekomerčné použitie – materiál nesmiete používať na [obchodné účely](#).

Rovnaké šírenie – ak materiál nanovo usporadúvate, transformujete ho alebo z neho vychádzate, musíte svoje príspevky distribuovať v rámci [rovnakej licencie](#) ako originál.

Žiadne ďalšie obmedzenia – nesmiete uplatňovať právne podmienky ani [technologické opatrenia](#), ktoré z právneho hľadiska bránia iným subjektom v akejkoľvek činnosti, ktorá je podľa licencie povolená.

Oznámenia:

Nemusíte spĺňať podmienky licencie v prípade prvkov materiálu, ktoré sú verejne voľnými dielami, resp. ak je vaše použitie povolené na základe uplatniteľnej [výnimky alebo obmedzenia](#).

Neposkytujú sa žiadne záruky. Licencia vám nemusí zaručovať všetky povolenia potrebné na vami zamýšľané použitie. To, ako používate materiál, môžu napríklad obmedzovať aj iné práva, ako sú práva v oblasti [reklamy a súkromia či morálne práva](#).